

บทที่ ๓

บทเรียน

พื้นฐานความรู้ของนักเรียน

สมรรถภาพและประสบการณ์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เทาที่ทราบจากการวิจัยเบื้องต้น^๑ ปรากฏว่านักเรียนมีทักษะในการอ่าน คือ ในเวลา ๒๐ นาที นักเรียนสามารถอ่านได้โดยเฉลี่ย ๕ หน้า และมีประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิตในชนบทพอสมควรแก่วัยและระดับการศึกษา คือ แลเห็นสภาพการขาดแคลนทางวัตถุ การขาดการคมนาคมในชนบท และแลเห็นความแตกต่างระหว่างสภาพชีวิตในชนบทกับชีวิตในกรุง เช่น แยกต่างกันในเรื่องการแต่งกาย ความนิยมในเชิงติดตอสมาคม การหาความบันเทิง ความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่และยานพาหนะ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ทั่วไปของบทเรียน

ในการนำวรรณกรรมร่วมสมัยเข้ามาสอนในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือคือบทเรียนขึ้นเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งของครูในการสอนอ่านแก่นักเรียน วัตถุประสงค์ในการสร้างบทเรียนมีดังนี้

๑. สอนให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสือเพื่อให้เกิดความวิจักษ์ โดยเฉพาะให้รู้จักอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยเรื่องอื่นๆต่อไป
๒. ให้นักเรียนได้รับข้อคิดใ้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้จากการอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยเรื่องนี้
๓. ให้นักเรียนได้รับมโนทัศน์และจับหลักเกณฑ์เชิงสังคมศึกษา และเชิงวรรณศิลป์ เทาที่วัยและประสบการณ์ของนักเรียนจะสามารถรับได้

^๑ ทรายละเอียดในบทสรุป และภาคผนวก

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการสอนอ่านนวนิยาย มีดังนี้

ให้นักเรียนสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้คือ

๑. บอกได้ว่าตัวละครสำคัญในเรื่องมีใครบ้าง
 ๒. บอกได้ว่าตัวละครใดมีพฤติกรรมอย่างไร เพราะเหตุใด
 ๓. บอกได้ว่าบุคคลใดมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างไร
 ๔. บอกลักษณะนิสัยของตัวละครสำคัญแต่ละคนได้
 ๕. บอกโครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง "เขาชื่อ กานต์" ได้
 ๖. บอกเนื้อเรื่องย่อของนวนิยายเรื่องนี้ได้
 ๗. บอกกลวิธีบางอย่างในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ได้
 ๘. ชี้บ่งฉากของนวนิยายเรื่องนี้ได้
 ๙. ชี้บ่งข้อดีและข้อบกพร่องของนวนิยายเรื่องนี้ได้บางข้อ
 ๑๐. บอกองค์ประกอบของนวนิยายทั่วไปได้
 ๑๑. บอกประเภทของนวนิยายได้
 ๑๒. บอกประโยชน์หรืออิทธิพลของนวนิยายได้
 ๑๓. ชี้บ่งมโนทัศน์และหลักเกณฑ์เชิงสังคมศึกษาจากพฤติกรรมของบุคคล และสภาพการณ์ในเรื่องได้ เช่น สภาพชนบท ถิ่นนิยมของสังคม ระบบราชการของไทย ฯลฯ
 ๑๔. สามารถแสดงข้อคิดเห็นส่วนตัวเพื่อตัดสินข้อความในเรื่องได้
- มโนทัศน์และหลักเกณฑ์ที่คาดหวังว่านักเรียนจะทำได้

๑. ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของชาวชนบท

- ๑.๑ ชาวชนบทมีวิถีชีวิตที่ต้องอาศัยสภาพธรรมชาติ และยอมรับสภาพชีวิตนั้นไปตามความเคยชิน ถึงแม้จะรู้ว่าเป็นความลำบาก
- ๑.๒ ชนบทไทยยังไม่ต้องแข่งขันแก่งแย่งกันในการทำมาหากิน คนชนบทจึงมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

๑.๓ ภาครัฐบาลจัดการศึกษาให้ชาวชนบทได้รับประโยชน์ทั้งทางอาชีพ
และความคิดนึกมากขึ้น สภาพความเป็นอยู่ของเขาจะดีขึ้น

๑.๔ ถ้าชาวชนบทได้รับการศึกษามากขึ้นจะสามารถติดต่อพูกจากกับ
ข้าราชการได้ดีขึ้น ช่องว่างระหว่างข้าราชการกับชาวชนบทจะลดลง

๒. ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของชาวกอง

๒.๑ ความเจริญทางด้านวัตถุมีมาก เป็นเหตุให้ชาวกองคิดความ
สะอึกสะอื้น มีความอดทนต่อความขาดแคลนต่างๆ ใญ่

๒.๒ สังคมกรงมีโครงสร้างซับซ้อน มีความเจริญทางวัตถุ มีการ
แข่งขันกันประกอบอาชีพ จึงขาดความเอื้อเฟื้อต่อกัน

๒.๓ สังคมชาวกองส่วนหนึ่งชอบความหรูหรา ฟุ้งเฟ้อ และพุ่มเฟิย
เพราะได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกอย่างฉาบฉวย โดยเฉพาะอิทธิพลจากการ
โฆษณาสินค้าของสื่อมวลชน

๒.๔ ชาวกองได้รับการศึกษามากกว่าชาวชนบท จึงรักษามารยาท
ในการเข้าสังคมได้ดีกว่าชาวชนบท

๓. ค่านิยมทั่วไปของสังคม

๓.๑ คนที่มีอุดมคติและมีความตั้งใจจริงในการทำงาน มักจะประสบ
ความสำเร็จ เมื่ออุดมคตินั้นขัดกับผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจหรือขัดกับพฤติกรรม
ทั่วไปในสังคม

๓.๒ สังคมส่วนใหญ่ยกย่องและตัดสินค่าของคนด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ
เป็นเหตุให้คนส่วนมากพยายามสร้างความร่ำรวยให้แกตน ไม่ว่าจะกระทำนั้นจะ
สุจริตหรือไม่

๓.๓ สังคมส่วนใหญ่ยังยกย่องและเกรงกลัวผู้มีอำนาจในหน้าที่ราชการ
อยู่ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้มีอำนาจใช้อำนาจของตนไปใ้ทางที่ผิด

๓.๔ คนส่วนใหญ่ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้ขาดความเชื่อ
มั่นในตนเอง และขาดความคิดอิสระในชีวิต

๔. ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง

๔.๑ ถ้าเลือกคู่ครองที่มีความเข้ากันได้ทางฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษา ชีวิตสมรสย่อมมีโอกาสที่จะราบรื่นมากกว่า

๔.๒ การเลือกคู่ครองควรคำนึงถึงรสนิยมและลักษณะนิสัยของแต่ละฝ่ายควยว่าจะเข้ากันได้หรือไม่

๔.๓ ถ้าผู้ชายมีลักษณะความเป็นผู้นำและมีความจริงใจต่อชีวิต ผู้หญิงยอมเกิดความไว้วางใจ และมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าผู้ชายที่มีลักษณะตรงกันข้าม

๔.๔ คุณสมบัติของผู้หญิงที่ผู้ชายเลือกเป็นคู่ครองนั้น ไม่ได้อยู่ที่ความสวยอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความฉลาดและความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมควย

๕. ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง

๕.๑ หญิงที่สมรสแล้วไม่ควรปล่อยตัวสนิทสนมกับชายอื่นจนเกินสมควร

๕.๒ หญิงที่สมรสแล้วควรหลีกเลี่ยงการพบปะท่องเที่ยวกับชายอื่นเพียงสองต่อสอง

๕.๓ ชายที่ที่มีคุณธรรมไม่ควรรักหรือสนิทสนมกับหญิงที่สมรสแล้ว

๕.๔ ประเพณีไทยไม่นิยมให้สตรีมีสามีมากกว่าหนึ่งคน จึงพยายามไม่ให้เกิดกรณีหย่าร้างในครอบครัว

๖. ความสุขในชีวิตสมรส

๖.๑ ถ้าสามีภรรยาไม่มีความเข้าใจในหน้าที่ของกันและกัน ชีวิตสมรสจะไม่มีความสุข

๖.๒ ถ้าสามีภรรยาไม่รู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน ชีวิตสมรสอาจล้มเหลว

๖.๓ สามีภรรยาที่คิดองูจกอดทน เสียสละและมีความซื่อสัตย์ต่อกัน

๖.๔ สภาพชีวิตที่ไม่เคยชิน หรือความขาดแคลนทางค่านวัตถุอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในชีวิตสมรส

๓. ระบบราชการของไทย

๓.๑ งบประมาณไม่ซ้ำซ้อน การบริหารจะสำเร็จลุล่วงได้เร็วขึ้น

๓.๒ การนิยมช่วยเหลือพวกพ้อง เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในระบบราชการ

๓.๓ ถ้าสามารถจัดความหละหลวมในระบบราชการ และพยายามปรับปรุงระบบงานให้รัดกุม จะทำให้ข้าราชการตั้งใจทำงานดีขึ้น

๓.๔ การยึดถือระเบียบและกฎเกณฑ์อย่างตายตัวเกินไป เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการเกิดความลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่

๔. สภาพข้าราชการส่วนหนึ่งของไทย

๔.๑ ถ้าผู้บังคับบัญชาพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดี และให้ความเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชามากขึ้น จะก่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานมากกว่าเดิม

๔.๒ ถ้าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ตกอยู่ที่อิทธิพลทางการเงินของพ่อค้าหรือประชาชน จะทำให้ไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งย่อมก่อให้เกิดความอับคิธรรมหรือความทุจริต

๔.๓ ถ้าข้าราชการวางตัวเหนือกฎหมาย และไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประชาชนย่อมได้รับความเดือดร้อน และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

๔.๔ ถ้าข้าราชการไม่ถูกต้องและไม่วางตัวเป็นนายประชาชน ช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชนย่อมลดลง

๕. อุปสรรคในการทำงานของแพทย์ในชนบท

๕.๑ ผู้มีอคติคบกับผู้เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวย่อมมีความขัดแย้งกัน

๕.๒ คนส่วนใหญ่ในชุมชนขาดการศึกษา จึงไม่เข้าใจวิธีการที่ถูกต้องในการรักษาของแพทย์แผนใหม่ เป็นเหตุให้แพทย์ไม่ได้รับความร่วมมือในการทำงานจากชุมชนเท่าที่ควร

๕.๓ แพทย์ที่เป็นข้าราชการที่ยึดหลักวิชา และมีความซื่อตรง ทั้งไม่สามารถปรับตัวเข้ากับภาวะแวดล้อม เช่น เพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา มัก

จะไม่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

๕.๔ แพทย์ที่รักภรรยาแต่มีภาระทางหน้าที่การงานมากเกินไป ไม่สามารถเอาใจภรรยาได้ ชีวิตสมรสก็ไม่ราบรื่น จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความคับข้องใจในการปฏิบัติหน้าที่

๑๐. อุดมคติของแพทย์

๑๐.๑ แพทย์ที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่องสังคมและต่อชีวิตของคนไข้

๑๐.๒ แพทย์ที่ดีต้องเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อคนไข้

๑๐.๓ แพทย์ที่ดีต้องมีเมตตา

๑๐.๔ แพทย์ที่ดีต้องมีจรรยาแพทย์

มโนทัศน์และหลักเกณฑ์ทั้ง ๑๐ ด้านนี้ อาจมีผู้อ่านนวนิยายบางคนได้รับครบทุกด้าน หรืออาจมีเพิ่มเติมอีกบ้าง แต่คาดหมายว่านักเรียนคงจะไม่สามารถรับมโนทัศน์และหลักเกณฑ์ใดหมด จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะสังเกตและสอนเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

เนื้อหาของบทเรียน

ประวัติผู้เขียน

สุวรรณณี สุคนธา มีชื่อจริงว่า สุวรรณณี สุคนธ์เที่ยง เกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก บิดาเป็นแพทย์ชื่อยอยมารดาเป็นคหบดีคนหนึ่งของจังหวัด ชื่อ แดงอ่อน และมีพี่ชายอีกหนึ่งคน

การศึกษา เริ่มเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี พิษณุโลก จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ จึงเข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนเพาะช่าง ๒ ปี แล้วเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากรจนได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกรรรมศาสตร์

การทำงาน เคยสอนที่โรงเรียนศิลปศึกษา ๓ ปี แล้วย้ายมาสอนที่มหาวิทยาลัยศิลปากรอีกหลายปีจึงลาออก ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการนิตยสารลลนา
ชีวิตสมรส สมรสกับทวี นันทขวาง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ มีบุตรด้วยกัน ๔ คน เป็นหญิงสามชายหนึ่ง ต่อมาหย่าขาดกับทวี และสมรสใหม่

งานเขียน งานเขียนชิ้นแรกคือเรื่องสั้นชื่อ "จดหมายถึงปุก" ลงพิมพ์ในหนังสือสตรีสาร ต่อมาเขียนอีกหลายชิ้น เช่น พรุ่งนี้ฉันจะรักคุณ

สายบัพหุคเสนทหาย ทะเลอาอิม สร้อยลัสมลี ฯลฯ และได้รับรางวัลวรรณกรรม ส.ป.อ. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ จากนวนิยายเรื่อง "เขาชื่อกานต์"

แนวเขียนของสุวรรณี ส่วนใหญ่มักจะเป็นแนวครอบครัว หรือเรื่องรัก ระหว่างหนุ่มสาว เช่น

"พรุ่งนี้ฉันจะรักคุณ" แนวของเรื่อง เป็นเรื่องของชายคนหนึ่งที่มีรักผู้หญิงคนหนึ่งอย่างลึกซึ้ง แต่ด้วยความเข้าใจผิดบางประการของฝ่ายหญิง ทำให้ผู้ชายคนนี้ไม่มีโอกาสเข้าใกล้ผู้หญิงคนที่ตนรัก จึงต้องอาศัยผู้หญิงอีกคนหนึ่งเป็นตัวเชื่อมด้วยการขอแต่งงานกับผู้หญิงคนนั้น แต่ในวันแต่งงานผู้ชายกลับตัดสินใจพาตัวผู้หญิงที่ตนรักหนีไป ทิ้งเจ้าสาวให้วุ่นวายใจและแก้ปัญหาเฉพาะหน้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงผู้เดียว แต่ในที่สุดทุกฝ่ายก็มีรับความเข้าใจกันได้

"สายบัพหุคเสนทหาย" แนวของเรื่อง เป็นเรื่องของชายหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน แต่มีความรักต่อกันอย่างแนบแน่น เป็นเหตุให้ฝ่ายชายเกิดความคับข้องใจในการตัดสินใจหาชีวิต แต่ในที่สุดความรักเป็นฝ่ายชนะ

"ทะเลอาอิม" แนวของเรื่อง เป็นเรื่องของเด็กหญิงวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี แต่ขาดความรักและความอบอุ่นในครอบครัว จึงหันไปมีวุ่นกับเพื่อนวัยรุ่นและใช้ชีวิตอย่างเหลวไหล ภายหลังมารดาเริ่มเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของบุตรสาว เรื่องจึงจบลงด้วยความหวังว่าเด็กหญิงผู้นั้นจะเลิกใช้ชีวิตแบบเหลวไหลเช่นที่ผ่านมา

วิเคราะห์นวนิยายเรื่อง "เขาชื่อกานต์"

โครงเรื่อง

มีแพทย์คนหนึ่งต้องการดำเนินชีวิตตามอุดมคติ จึงสมัครไปทำงานเป็นแพทย์ประจำสถานีอนามัยที่อำเภอกันดารแห่งหนึ่ง แล้วไปพบกับข้าราชการไทยในชนบทส่วนมากที่ไม่มีอุดมคติ จนในที่สุดแพทย์ผู้นั้นไม่สามารถทำตามอุดมคติได้

แนวเรื่อง

วางผังเรื่องให้ตัวละครเอกเป็นนายแพทย์ที่ดำเนินชีวิตตามอุดมคติด้วยการเลือกไปทำงานในอำเภอที่กันดารแห่งหนึ่ง ก่อนไปทำงานได้สมรสกับหญิงสาว
กรุงคนหนึ่งที่ไม่มีความคิดลึกซึ้งอะไรมากนัก และได้ย้ายไปใช้ชีวิตในชนบทด้วยกัน
ที่นั่นเขาได้พบกับข้าราชการไทยส่วนมากที่ไม่มีอุดมคติหรือจุดหมายในการดำเนิน
ชีวิต การดำเนินเรื่องแทรกด้วยปัญหาในชีวิตสมรส การปฏิบัติงานและสังคม ซึ่ง
เพิ่มความรุนแรงขึ้นตามลำดับ แล้วสิ้นสุดลงด้วยการตายของนายแพทย์ผู้นั้น

เนื้อเรื่องย่อ

กานต์เป็นแพทย์ที่มีอุดมคติในการทำงาน ได้สมัครไปเป็นแพทย์ประจำ
สถานีอนามัยที่อำเภอกันดารแห่งหนึ่งพร้อมกับภรรยาซึ่งเป็นสาวสวยชาวกรุง ชื่อหญิง
อำเภอที่กานต์เลือกไปทำงานนี้เป็นอำเภอที่ต้องประสบกับภัยธรรมชาติน้ำท่วมอยู่เสมอ
ชาวบ้านขาดการศึกษาและขาดความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยวิธีของแพทย์แผนใหม่
ประกอบกับข้าราชการส่วนมากมีความทุจริตคอหน่าที่ เป็นเหตุให้กานต์เกิดความ
ลำบากใจ หญิงเองก็ทนความเงี้ยวเหงาและความลำบากในชนบทไม่ได้ จึงเดินทาง
เข้ากรุงเทพฯ ได้พบกับคู่รักเก่าชื่อโตมร และเที่ยวเตร่ด้วยกันจนเกิดอุบัติเหตุ
รถคว่ำ หญิงบาดเจ็บถึงเสียชีวิต กานต์ต้องทิ้งงานมาดูแลอาการของภรรยา
เป็นเหตุให้นายอำเภอซึ่งไม่ชอบกานต์อยู่แล้วถือเป็นสาเหตุว่ากานต์ทำผิดวินัย โตมร
เองก็รักหญิงจนวางแผนแยกหญิงมาจากกานต์ ด้วยการขอให้นายแพทย์ภักดีหาทุน
ให้กานต์ไปเมืองนอก ขณะที่กานต์อยู่ในระหว่างตัดสินใจว่าจะไปหรือไม่ นายอำเภอ
ถูกสั่งย้ายกระชั้นหัน จึงโกรธและเข้าใจว่ากานต์เป็นคนเสนอเรื่องให้ทาง
กระทรวงย้ายตน ได้สั่งให้ลูกน้องยิงกานต์จนสิ้นชีวิต

ตัวละครสำคัญ

ตัวละครสำคัญในเรื่องมี ๔ คนด้วยกัน คือ กานต์ หญิง โตมร
และนายอำเภอ ซึ่งจะแยกกล่าวถึงลักษณะนิสัยของแต่ละคนดังนี้

กานต์

เป็นตัวเอกของเรื่อง เกิดในตำบลหนึ่งทางภาคอีสาน ชีวิตในวัยเด็กต้องประสบกับความขาดแคลนและความยากลำบากต่างๆ เมื่อจบการศึกษาเป็นนายแพทย์จึงหวังที่จะออกไปทำงานตามชนบทซึ่งขาดความเจริญ ควบคู่กับความที่วางใจและควยความรับผิดชอบต่อสังคม กานต์ได้ออกไปทำงานยังอำเภอแห่งหนึ่งซึ่งประสบกับธรรมชาติที่น่าทรมานอยู่เสมอ และคนที่นั่นตายเพราะถูกงูพิษกัดปีละมาก ๆ กานต์หวังอย่างยิ่งว่าเขาจะช่วยให้ชีวิตของคนชนบทเหล่านั้นมีคุณภาพที่ดีขึ้น แต่ควยความเป็นคนที่ไม่ชอบสมาคม และ "เถรตรง" เกินไป เขาจึงเข้ากับเพื่อนข้าราชการอื่นๆ ไม่ได้ เป็นเหตุให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

กานต์เป็นคนที่มีความจริงจังต่อชีวิตจนบางครั้งก็กลายเป็นคนที่ขาดอารมณ์ขันและขาดความเข้าใจในความรู้สึกของภรรยา เช่น ตอนที่हतทัยอยากมีลูก กานต์ก็บอกว่า "เราจะยังไม่มีลูก" แล้วไม่พยายามชี้แจงเหตุผลให้ภรรยาทราบว่าทำไม เขาจึงต้องการเช่นนั้น (หน้า ๒๐๐) แม้แต่ตอนที่हतทัยบอกว่าจะเข้ากรุงเพพา กานต์ก็ไม่ได้แสดงให้हतทัยทราบว่าเขาต้องการให้हतทัยกลับมาโดยเร็ว (หน้า ๒๐๑)

ในด้านความรัก กานต์เป็นผู้ชายที่มีความรักมั่นคง ซื่อสัตย์ต่อภรรยาอย่างยากที่จะหาสามีใดเปรียบได้ เช่น "กานตรูเชื่อมั่นสมองของหลอน กระหมกกระเทือน อาจจะต้องรอเวลาสักกระยะหนึ่งที่จะช่วยให้หลอนเป็นไปอย่างเคิม เขาไม่ยอมเสี่ยงให้หลอนผ่าคัคมันสมอง อยากจะให้เวลาพักแก่หลอนมากที่สุดและรอเวลา เขาไม่เคยต้องพึ่งพาเหล่าเลย แต่เขาก็ตกเป็นทาสมันมาหลายวันแล้ว เขาทนไม่ได้กับการที่จะนอนตาค้างอยู่บนเตียงเกือบตลอดรุ่ง ในใจคิดถึงแค่हतทัย... ถ้าไม่ใช่เหล่าคัคแล้วเขาจะใช้อันใดเล่า ผู้หญิงหรือ เขาทนไม่ได้ที่จะทรยศต่อहतทัย แม้แต่สิ่งๆ ที่ซื้อหาเอาได้และไม่มีผู้ใดถือสาว่าเป็นของเลวทราม"

ด้านความคิดอ่านของกานต์ นอกจากไม่ชอบเข้าสังคมแล้วกานต์ยังไม่ยอมปล่อยตัวไปตามคานิยมของสังคมอีกด้วย เขาเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นและมีความคิดอิสระ การแต่งงานของเขาจึงไม่ได้หาถูกข้อย่างที่คนทั่วไปนิยม

(หน้า ๑๕) หรือพิธีแต่งงานที่เขาต้องการจัดเรียบง่ายธรรมดา (หน้า ๑๓) ไปจนถึงความคิดเกี่ยวกับราคาและขนาดของแหวนหมั้น (หน้า ๑๑) ทั้งหมดนี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นความรู้สึกและลักษณะนิสัยของกานต์ได้

เกี่ยวกับจรรยาแพทย์ นับว่ากานต์เป็นผู้มีจรรยาแพทย์ดีคนหนึ่ง เช่น ตอนที่ไมยอมทำแท้งให้เชื่อตามที่คำเกิงขอร้อง (หน้า ๔๘๗-๘) นอกจากไมยอมทำแท้งให้แล้ว ้วยความมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ กานต์ถึงกับขับปากว่าจะรับเลี้ยงเสียเองถาคำเกิงไม่ต้องการลูก

มีผู้วิจารณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่รูปร่างหน้าตาของกานต์ไม่มีอะไรสะดุดตาพอที่จะมีผู้ชมหรือกล่าวถึง นอกจากเหตุที่เห็นว่า "นัยน์ตาของเขาอ่อนโยน หน้าตาของเขามีความกรุณา มองดูแล้วสบายใจ" บุคลิกของเขาไม่มีอะไรเด่นเป็นพิเศษ แม้ในงานแต่งงานของเขาเอง เขาก็เป็นเจ้าบ่าวที่ถูกกลืนหายไปโดยในหมู่แขก จนแม้กระทั่งเจ้าสาวเองก็มองหาเขาไม่เห็น^๒ ความดีเด่นของกานต์นั้นมาจากคุณค่าภายในของตัวเขาเอง คุณค่าซึ่งขัดแย้งกับคุณค่าสังคม แต่เขาไม่เคยคิดว่าความขัดแย้งนั้นจะก่อให้เกิดเป็นปัญหา เขาไม่เคยคิดที่จะต่อสู้และเอาชนะสังคม "ผมอยากอยู่สบายๆทำงานของผมไปเรื่อยๆ" ความอ่อนต่อโลกและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้เขาคิดแต่เพียงว่า ถ้าเขาไม่ทำความเดือดร้อนให้กับใคร ก็ไม่น่าที่จะมีใครมาวุ่นวายกับชีวิตของเขา เขานึกไม่ถึงว่าปัญหาและความยุ่งยากทั้งหลายอาจเกิดขึ้นได้โดยเขาไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ก่อ และในที่สุดการปฏิเสธไม่ยอมรับรัฐสภาการรื้อรอบตัวของเขานั้นเอง ใ้กลายเป็นสาเหตุซึ่งนำเขาไปสู่จุดจบอย่างที่เขาเองก็ไม่สามารถที่จะขัดขึ้นได้^๓

^๒ นิตยา มาสะวิสุทธิ์ และ วันเพ็ญ จันทรวโรจน์, "หมอกานต์ คนนอกใจของสังคม," วารสารธรรมศาสตร์, (พฤศจิกายน, ๒๕๑๔) หน้า ๖๒.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

หฤทัย

หฤทัยเป็นลูกสาวคนเดียว กำพร้าพ่อ แม่ได้เลี้ยงมาด้วยความรักและความทะนุถนอม แม่จะมีฐานะการเงินไม่มั่นคง แต่หฤทัยก็ได้รับสิ่งที่ต้องการจากมารดาเสมอ ชีวิตของหฤทัยจึงเป็นชีวิตของคนเมืองหลวงที่เคยชินต่อความสะดวกสบาย ไม่เคยพบกับความขาดแคลน อาจเป็นเพราะได้รับความรักและความอบอุ่นจากมารดาเต็มที่ จึงทำให้หฤทัยเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีความคิดอิสระ ไม่ติดอยู่กับค่านิยมของสังคม จะเห็นได้จากการเลือกสีชุดวิวาท (หน้า ๒) การแต่งงานโดยไม่ถูกขู่ (หน้า ๑๕) หฤทัยเป็นคนตัดสินใจรวดเร็ว เช่น การตัดสินใจแต่งงานกับกานต์ทั้งที่ยังไม่รู้จักกันดีพอ

หฤทัยเป็นคนสวย มีเพื่อนมาก เป็นคนร่าเริงมีอารมณ์ขัน และมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (หน้า ๗๘, ๘๕) คุณสมบัติที่คืออีกอย่างหนึ่งคือ แม้ว่าจะเป็นคนรักสวยรักงาม แต่หฤทัยก็รู้จักประหยัด มีความสามารถในการคัดแปลงของใช้ (หน้า ๘, ๑๐๓, ๑๐๖)

ลักษณะนิสัยที่คืออย่างหนึ่งของหฤทัยคือเป็นคนไม่ถือตัว และมีเมตตา เช่น ตอนที่วิ่งไปตามกานต์มาคุกคนไข (หน้า ๑๔๗-๘)

ในฐานะภรรยา หฤทัยพยายามเต็มที่ที่จะเป็นภรรยาที่ดี แต่อุปสรรคที่ทำให้ความพยายามของหฤทัยไม่สำเร็จ คือการไม่ได้รับความร่วมมือจากกานต์ มีผู้วิจารณ์กล่าวถึงตอนนี้ว่า

กานต์ทำตัวเหมือนเป็นคนนอกกับหฤทัย เขาไม่เคยยอมให้หฤทัยเข้าไปมีส่วนในความคิดคำนึงของเขา "ผมยุ่งๆ นึกน้อยและมีปัญหาจะตงุงิด หฤทัยไม่รู้หรอกเป็นไง" เขาออกตัวหลุดจากที่ห้ายเขาไปในห้องยา หิงให้หฤทัยออกชวูต้งแต่วันแรกที่เหยียบย่างเขาเรือนหอ เมื่อหฤทัยถามเขาถึงสาเหตุที่ทำให้เขาออกมาเป็นหมอบานูนอก เขาก็จะตอบว่า "ยังมีบางสิ่งบางอย่างที่ผมไม่อาจอธิบายได้... แต่มีบางอย่างมันอยู่ในหัวใจนี้ ไม่รู้จะอธิบายให้หฤทัยเขาใจได้อย่างไร... หฤทัยอยู่เฉยๆคอยคุกแล้วกัน ผมไม่ไต่หวังจากหฤทัยมากนักที่จะให้เขาใจผมไต่ทุกสิ่งทุกอย่าง" หลายครั้งที่เขามัวหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตนเองจนลืมตอบคำถามของหฤทัย หรือไมก็ "ลืมไปว่ามีภรรยาของเขาเดินตามมาข้างหลัง"

นอกจากงานที่จะไม่เคยยอมให้หุทัยเข้าไปมีส่วนใน "โลก
แคบๆ" ของเขาแล้ว เขายังไม่พยายามที่จะเข้าใจโลกอันละเอียดอ่อนและ
เต็มไปด้วยอารมณ์ของหุทัย เมื่อหุทัยชี้ให้เขาดูเสา "เรือนหอ" ซึ่งผอม
เรียวราวกับอ้อยขาไก่อย่างขบขัน และว่า "ถ้ามืดแรงหรือมีพายุ ฉัน
ไม่ยวบายนะคะ...ฉันกลัวพายุพัดบ้านพังคะ" เขากลับตอบอย่างพาชิวว่า
"คงไม่หรอก เขาคงทำแข็งแรง" และเมื่อเขาอธิบายให้หุทัยฟังว่า "ที่นี่
น้ำท่วมเมื่อถึงหน้าบ้านเลยต้องสร้างใต้ถุนสูง" หุทัยแกล้งคุดปากตอคำ
ว่า "ฉันไม่เคยได้ยินคำว่าหนาน้ำ หมายความว่าหนาน้ำหลากไซ้ไหม" เขา
ก็ตอบอย่างเป็นการเป็นงานแบบครูตอบนักเรียนว่า "เข้าใจถูกแล้ว"

เพราะความที่มีช่องว่างระหว่างงานกับหุทัย ภาพของโตมรจึง
แวบเข้ามาในส่วนลึกของหุทัยอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ภาพนั้นจะเป็นภาพเพียง
ชั่วคราว และไม่ประทับใจหลอนได้เท่ากับภาพ "นัยน์ตาอันอ่อนโยน และหน้าตาอันมี
ความเมตตากรุณา" ของหมอกานต์ก็ตาม ขณะที่หุทัยเดินตามสามีต้อยๆ "ตัวมอม
แมมเลอะเทอะด้วยฝุ่นสีฉง หลอนอดนึกถึงเจ้าบ่าวเจ้าสาวในภาพยนตร์ที่เคยดูไม่
ได้ เจ้าบ่าวจะต้องอุ้มเจ้าสาวข้ามธรณีประตูในชุดวิวาห์สีขาว...ชีวิตจริงๆช่าง
ผิดกันกับความฝันอย่างไม่อาจใกล้เคียงกันได้เลย หากว่าเป็นโตมร เขาอาจ
จะทำอะไรหรือหาหรือโรมานติคณิกๆบ้างน้อยๆอย่างนั้นก็ได้อีก หากแต่คงเป็นความ
บ้าบิ่นที่น่าอับใจ" เมื่อหมอกานต์เตือนหุทัยว่าอากาศที่บ้านนอกหนาว หุทัยไม่
แข็งแรงอาจเป็นไข้ได้ หลอนสบตาเขาและว่า "ไม่เป็นไรหรอกคะ ถ้าเป็น...ก็
หุทัยอยู่ใกล้หมอนิดเดียว" หมอกานต์ยิ้ม เพียงแต่ยิ้มเท่านั้น ทำให้หุทัยอดนึก
เปรียบเทียบไม่ได้ว่า ถ้าเป็นโตมรเขาจะว่าอย่างไรหนอเมื่อหลอน "หวาน" กับ
เขาถึงเพียงนี้ และเมื่อกานต์ไม่เห็นชั้นไปด้วยกับหลอนในเรื่องบ้าน "เสาชเหมือน
อ้อยขาไก่" หุทัยก็อดคิดถึงโตมรไม่ได้ "ถ้าเป็นโตมร เขาคงเข้าใจหลอน และ
คงพูดโต้ตอบอะไรก็ได้ที่ทันกับหลอน"

จาก "วันแรกในชนบท" ยังได้ให้ความมั่นใจแก่เราว่าหุทัยควรจะทน
อยู่บ้านนอกกับกานต์ได้ ถึงแม้กานต์เองจะไม่มี ความมั่นใจในข้อนี้สัก ภาพหุทัย
ที่ผู้แต่งวาดให้ เราชมในฉากชนบทไม่ได้แตกต่างจากภาพหุทัยที่เลือกใช้กระคุมเหล็ก

แทนกระคุมทองสำหรับชุกแกงงาน และพอใจที่จะไต่แหวนทองเกลี้ยงๆเป็นแหวน
 หมั้นแทนแหวนเพชร หุทัยกับเรือนหอที่มีเตาเผาอ้อยชาโก้ และไม่เคียดกรอนกับ
 หองน้ำที่ไม่มีหลังคา "หลอนเห็นจะต้องซื้อหมอนี่ใหญ่สักคัน เพื่อจะได้ไว้เซาหอง
 น้ำ เวลาฝนตกหรือแดดจ๊ากๆ" หุทัยคิดในใจ เมื่อแลเห็นโต๊ะกินข้าวพร้อมควยที่
 นั่งพักสูงตามตัวตั้งแอบอยู่มุมหนึ่งของครัว หุทัยนึกขึ้นความไฝฝันของตนเอง
 "หองแพนทรีและครัวสวยทรูอย่างในแมกกาซีนหายวับไปกับตา เมื่อเตาถ่านลูกแดง
 ใบเตา ฝั่มของหลอนเต็มไปควยกลิ่นควันไฟ ไกลออกไปเสียงเครื่องทำไฟดังเป็น
 จังหวะสม่ำเสมอ" และเมื่อหมอกานต์หายเงียบเข้าไปในหองยาตั้งให้หลอนนั่ง
 หิวข้าวยุคนเคี้ยว แทนที่จะโกรธเคืองสามี หุทัยกลับเห็นเป็นเรื่องขบขันว่า
 "สามีไปลอบยู่ให้หลอนอดข้าวตั้งแต่วันแรกที่เหยียบย่างเข้าเรือนหอ"

ภาพหุทัยปรากฏตัวในกรุงเพทฯจึงทำให้เราประหลาดใจและ
 ขงใจในเวลาเดียวกัน แดกาเราขอนกลับไปสักเล็กน้อยก็จะพบว่าผู้แต่งได้เตือน
 เราไว้บ้างแล้ว แดวิธีเตือนนั้นแนบเนียนจนเราไม่รู้สึกลึ

จดหมายที่หุทัยเขียนถึงมารดาทำให้เราทราบว่า เวลาใดมานานมา
 ในช่วงระยะเงลาหนึ่งแล้ว .. และในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานี้ เราก็ดูเห็นความ
 เปลี่ยนแปลงในตัวหุทัย ผู้ประพันธ์ได้ทำให้เราเห็นภาพหุทัยกับชีวิตประจำวันอัน
 นำเมื่อหน้าย หลอนปลุกผัก ตกปลา และ "วันใดที่เหงามากๆหลอนก็จะลงไปซื้อ
 เรือนแพของแม่ชั้นนึ่งคน้ำไหลเอื่อยๆลมพัดเย็นเฉื่อยจนอยากจะหลับ" เพื่อนสนิท
 ของหุทัยคือ นายมี แม่ชั้น และ "อี่เสื่อ" . . .

หุทัยผู้มีอารมณ์ขัน เริ่มขมขื่นกับสภาพความเป็นอยู่ของหลอนกับ
 หมอกานต์ เมื่อนายมีสรรเสริญหมอกานต์ให้หลอนฟังว่า "หมอกานต์ใจดีนะครับ ไม่
 ถือเนื้อถือตัวเคย เจาประสงค์เป็นที่พึ่งแก่คนยากคนจนจริงๆ" หุทัยอดคิดอย่างเจ็บ
 ใจไม่ได้ว่า "คำสรรเสริญอย่างนี้เองหรือที่หมอกานต์ต้องการ... ตัวหมอเองเงิน
 แพบจะไม่พอใช้ให้ชนเคื่อน แม่จะกระหม่อมกระหม่อมอย่างที่สุด "

ผู้แต่งได้แต่"เตือน"แต่ยังไม่ได้ให้เหตุผลที่หุทัยตัดสินใจมากรุง
 เพทฯอย่างแนชด ผู้แต่งให้เรารู้เหตุผลที่ละนอย โดยคอยๆปล่อยภาพต่างๆ...
 ภาพแรกที่เราเห็นคือ ภาพการสนทนาระหว่างสมสุขกับหุทัย(หน้า ๑๓๘-๑๓๙)

แล้วผู้ประพันธ์ก็ให้ความกระจ่างแก่เราขึ้นอีก โดยการเสนอภาพย้อนหลังในความ
คิดคำนึงของหฤทัย เมื่อวันที่หฤทัยบอกกานต์ว่าจะกลับกรุงเทพฯ (หน้า ๑๕๔-๑๕๕)

ควยความน้อยใจ หฤทัยก็คลินใจหนีโลกแคบๆ ของหมอกานต์มา
ระยะหนึ่ง แต่ตลอดเวลาหฤทัยรู้สึกผิดโดยเฉพาะเมื่อไคยินเพื่อนๆ ลาววิพากษ์วิจารณ์
อาตี๋หม่อ "ในเวลานั้นหลอนรู้สึกคิดถึงกานต์มากขึ้น และรู้สึกตัวเองทำผิด หลอน
น่าจะอวยเลี้ยงข้างเขา แทนที่จะหนีมาแล้วทิ้งให้เขาอยู่ตามลำพัง... หลอนจะกลับ
ถ้า... ถ้าหากว่ากานต์จะเขียนจดหมายถึงหลอนสักฉบับหนึ่งว่า เขายังคิดถึงหลอนอยู่
หฤทัยต้องการเพียงเท่านั้น" แต่กานต์ก็ไม่เคยแสดงให้เห็นหฤทัยทราบว่า เขาต้องการ
หลอน "๔

หฤทัยอาจจะนึกบางตรงที่ยอมเที่ยวเตร่กับคูรักเก่าสองต่อสอง แต่
ในที่สุดหฤทัยก็ตัดสินใจจะกลับไปหากานต์ หากประสงค์สมอบุญที่เหตุเสียก่อน ถึงแม้
จะสูญเสียความทรงจำแต่ลึกลงไป หฤทัยก็ยังระลึกถึงและมีความผูกพันกับกานต์อยู่
อย่างลึกซึ้ง (หน้า ๔๐๕) และเกิดความวิตกเมื่อเริ่มมีความทรงจำ เกรงว่ากานต์
จะเข้าใจผิด (หน้า ๔๑๕)

โตมร

เป็นบุตรชายคนเดียวของเศรษฐี ชีวิตตั้งแต่เด็กจนโตมีแต่ความสะดวก
สบาย จึงกลายเป็นคนรักสนุก ทำตัวเป็นบุรุษเจ้าสำราญ ขาดความจริงจังต่อชีวิต
ไม่มีความรับผิดชอบ จะเห็นไควาแม่จะรักหฤทัยเพียงใดก็ไม่เคยแสดงหรือเอ่ยปาก
ให้ทราบเป็นทางการ ไคแต่แสดงออกด้วยวิธีที่เล่นที่จริงตลอดเวลา (หน้า ๔๗, ๕๕)
แต่ลึกลงไปภายในโตมรเป็นคนรักจริงและมีแรงในความรัก เพียงแต่เป็นคนที่ไม่มีความ
รู้สึกเอาใจใส่ด้วยการวางตัวเป็นคนเจ้าสำราญ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าโตมรเติบโตมาในกองเงินกองทอง ดังนั้นเขาจึง

ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพรางหตุทัยมาจากกานต์ การกระทำครั้งนี้อาจเป็นเพราะโตมรรักหตุทัยจริง และไม่เคียดคิดว่าจะเสียหตุทัยให้ชายอื่น เมื่อกานต์ได้หตุทัยเป็นภรรยา โตมรจึงเสียกายและเสียใจ ความรู้สึกส่วนตัวและส่วนตัวของโตมรต้องต่อสู้กันตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อได้พบกับหตุทัยครั้งที่หตุทัยกลับกรุงเทพฯ และได้เห็นสภาพของเธอว่าลำบากกว่าเดิม โตมรก็เริ่มคิดถึงหตุทัยกลับคืนมาเป็นของตน โดยอ้างว่ากานต์ให้ความสุขแก่หตุทัยไม่เพียงพอ ซึ่งการอ้างเช่นนี้ก็เพียงเพื่อจะลบความรู้สึกผิดให้เบาลงเท่านั้น

ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าจะไม่มีโตมร ชีวิตสมรสของกานต์และหตุทัยก็คงจะไม่ราบรื่นอยู่นั่นเอง ทั้งนี้เป็นเพราะรสนิยม และความรู้สึกของคนที่แตกต่างกัน รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง ต่างเข้ามามีส่วนในกานต์และหตุทัยมีความคิดไม่ลงรอยกัน โตมรเป็นแต่เพียงตัวประกอบที่เข้ามาทำให้หตุทัยคิดไขว่เขวไปบ้างภายหลังเท่านั้น ซึ่งในที่สุดโตมรก็ไม่สามารถแยกคนทั้งคู่ได้ ทั้งนี้ต้องยกย่องโตมรอยู่อย่างหนึ่งว่าเป็นสุภาพบุรุษพอที่จะไม่ล่วงเกินหตุทัยจนเกินขอบเขต เพราะหากเป็นเช่นนั้นจะทำให้หตุทัยแยกจากกานต์ได้ง่ายขึ้น

โตมรมีค่านิยมเกี่ยวกับความรักที่ออกจะซัดกับนิสัยไม่จริงจังต่อชีวิตของเขา เพราะโตมรคิดว่า การแต่งงานที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขนั้นไม่ใช่จะประกอบด้วยความรักเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องประกอบด้วยหลายอย่างที่จะช่วยสร้างรากฐานทางหัวใจที่มั่นคง มีความจริงใจต่อกัน แต่ตัวเขาเองก็ไม่รู้ว่า จะสร้างรากฐานทางหัวใจที่มั่นคงได้อย่างไร

นายอำเภอ

เราไม่สามารถทราบถึงภูมิหลังของนายอำเภอได้เลยว่ามีความเป็นมาอย่างไรก่อนที่จะมาเป็นนายอำเภอ นอกจากจะทราบถึงลักษณะนิสัยที่ค่อนข้างเป็นผู้ร้ายเพียงคานเดียว สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังรับเอาวัฒนธรรม

ตะวันตกอย่างแพร่หลาย ความทรูทรา ฟุ้งเฟ้อ และการนับถือเงินเป็นพระเจ้า กำลังเป็นค่านิยมสูงสุดในสังคม ใครที่มีค่านิยมค่านี้ออกใจไว้ไม่ได้ เงินเคลื่อนไหวไปมาไม่พอใช้แต่เกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงิน เมื่อมีอำนาจหน้าที่อยู่ในมือ และเป็นคนขาดอุดมคติในชีวิต การทุจริตต่อหน้าที่ก็ง่ายเข้า นายอำเภอก็เป็นคนหนึ่ง ในสังคมเช่นนี้ ในฐานะที่เป็นนายอำเภอ แทนที่จะรักษาและเคารพกฎหมาย กลับเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายด้วยการตั้งบ่อนพนันเถื่อน เป็นคนใจคอโหดเหี้ยมพูดถึงการฆ่าคนเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา

ในฐานะข้าราชการ นายอำเภอเป็นข้าราชการที่ขาดความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ไม่เอาใจใส่ในหน้าที่การงาน เช่น เซ็นชื่อในเอกสารโดยไม่เคยอ่าน ขอความ (หน้า ๓๔๐, ๓๔๒) หรือมาทำงานสาย (หน้า ๓๓๓) และเป็นผู้บังคับบัญชาที่วางตัวห่างเหินผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอาใจใส่การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นเหตุให้ข้าราชการส่วนใหญ่ในอำเภอนั้นขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ตามไปด้วย ทุกคนมุ่งแต่จะทำงานเพื่อเอาหน้า

นอกจากที่กล่าวแล้ว นิสัยที่เห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งของนายอำเภอคือ ความเหอยศ เเหอตำแหน่ง เช่นพูดแทนตัวว่านายอำเภอบ้าง แต่งเครื่องแบบ ตลอดเวลาบ้าง เกลี่ยกานต์เพราะเขาไม่ยอมลงให้ ฯลฯ

ความดีของนายอำเภอหาได้ยาก นอกจากเงินเพียงอย่างเดียวคือรักลูก รักครอบครัว ซึ่งผู้ประพันธ์ก็ไม่ได้แสดงให้เห็นชัดนัก นอกจากจะกล่าวแต่เพียงว่า ที่ต้องตั้งบ่อนเถื่อนนั้นเป็นเพราะมีลูกหลายคน "กูยั้งจะต้องหากินไปอีกนาน ไม่เห็น เรอะว่าลูกกูมีกี่คน ถ้ากูไม่หาเงิน...."

นายอำเภอคือตัวการสำคัญที่ทำให้กานต์ไม่สามารถดำเนินชีวิตตามอุดมคติ ได้ เพราะกานต์ไม่ยอมลงให้นายอำเภอ นายอำเภอจึงเกลี่ยกานต์อย่างหนึ่ง (หน้า ๓๒๒) และอีกอย่างหนึ่งเพราะนายอำเภอระแวงว่ากานต์รู้ความลับของตน (หน้า ๓๒๒, ๔๔๐) จึงได้สั่งลูกน้องให้ยิงกานต์เสียในที่สุด ถ้าเรื่องนี้ขาดนายอำเภอ การดำเนินเรื่องจะไม่จบลงเช่นนี้

สาร (คือข้อคิดหรือคติที่ผู้เขียนส่งมาให้ผู้อ่านได้รับ)

สารของนวนิยายเรื่องนี้ที่สำคัญที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องของผู้มีอุดมคติกับผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวย่อมมีความขัดแย้งกัน ใครมีพวกมากก็ย่อมชนะไปในที่สุด สารอีกอย่างหนึ่งคือการเสนอให้เห็นภาพชีวิตของคนในสังคมไทยชนบทซึ่งมีความขาดแคลนทางด้านวัตถุ ความลำบากจากภัยธรรมชาติและสภาพอันแห้งแล้งของข้าราชการส่วนใหญ่ เสนอให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน ทั้งยังได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ในสังคมที่ยึดค่าของวัตถุมากกว่าจิตใจ สารอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญคือกลุ่มมรดกที่มีพื้นฐานชีวิตแตกต่างกัน มีทัศนคติกัน และขาดความเข้าใจต่อกัน มักจะทำให้ชีวิตสมรสไม่ราบรื่น

กลวิธี

การดำเนินเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ใช้วิธีที่ดำเนินเรื่องสลับกันไปมา คือเปิดเรื่องด้วยการแต่งงานของกานต์และหทัย แล้วย้อนกลับมามีไปกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหทัยกับกานต์ และหทัยกับโอมร กล่าวถึงสภาพชีวิตของกานต์และหทัยก่อนแต่งงานเล็กน้อย แล้วกล่าวถึงปัญหาขัดแย้งต่างๆ ระหว่างกานต์และแม่ของหทัยในเรื่องการจัดพิธีแต่งงาน ต่อจากนั้นกล่าวถึงการเดินทางไปรับตำแหน่งที่ต่างจังหวัดของกานต์และหทัย บรรยายภาพชีวิตในชนบทที่สองสามีภรรยาไปพบ แล้วตัดฉากให้หทัยกลับมากรุงเทพฯ และย้อนคิดถึงสาเหตุในการเดินทางกลับกรุงเทพฯ ครั้งนี้ สลับกับการใช้ชีวิตช่วงนั้นในกรุงเทพฯ จนประสบอุบัติเหตุ กานต์เดินทางเข้ามาดูอาการของภรรยา แล้วตัดฉากให้กลับไปชนบทอีกครั้งจนกระทั่งกานต์ได้รับโทรเลขให้เข้ามารายงานตัวในกรุงเทพฯ ผู้ประพันธ์จึงได้ออกสาเหตุของโทรเลขฉบับนั้น มีผู้กล่าวว่าการผูกเรื่องแบบจิตประหวัด (flash-back) นี้ นับเป็นศิลปะที่นักเขียนชั้นดีนิยมใช้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ต่อเนื่องกันยาก และมีผลให้ผู้อ่านต้อง

๒ สิทธิฯ พินิจภูวนล, "ทำไมคณะกรรมการจึงเลือก 'เขาชื่อกานต์' ของ สุวรรณี," สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ๕ (ตุลาคม, ๒๕๑๔), หน้า ๗๒.

ใช้ความคิดตามไปให้ทันด้วย

การแสดงความรู้สึกของตัวละคร ส่วนใหญ่ใช้บทสนทนาของตัวละครอื่นๆ บอกให้ผู้อ่านทราบความรู้สึกของตัวละคร มีส่วนน้อยที่ผู้ประพันธ์บรรยายความรู้สึกของตัวละครเอง เช่น ที่ตอนกานต์เหงาเพราะคิดถึงหญัตย์ (หน้า ๓๑๑-๒) หรือมีบางตอนที่ให้ตัวละครเขียนจดหมายบรรยายเหตุการณ์และการดำเนินเรื่อง เช่น ตอนหญัตย์เขียนจดหมายถึงมารดาเล่าสภาพชนบท (หน้า ๑๖๐) นายมีเขียนจดหมายถึงกานต์ระบายความรู้สึกที่ลูกสาวของตนเสียที่คำเก็ง (หน้า ๔๕๘-๙) และคำเก็งเขียนจดหมายถึงกานต์เล่าเรื่องที่คุณได้ลูกสาวนายมีเป็นภรรยา (หน้า ๔๖๕-๘)

วิจารณ์

นวนิยายเรื่อง "เขาชื่อกานต์" ของสุวรรณี มีทั้งส่วนที่เด่นและส่วนบกพร่องประกอบกัน ซึ่งจะแยกกล่าวทีละส่วน

ส่วนดี

สารหรือปรัชญาของเรื่องดี แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างข้าราชการที่มีอุดมคติ และไม่มีอุดมคติในสังคมชนบทของประเทศไทย ทำให้เห็นลึกไปถึงว่าความกันดารในชนบทเป็นอุปสรรคแก่ข้าราชการที่มีอุดมคติอย่างไร ถ้าไม่กันดาร ข้าราชการที่มีอุดมคติอาจไม่คงอยู่อย่างโดดเดี่ยว อาจมีเพื่อนร่วมอุดมคติมารวมช่วยกันต่อต้านผู้ขาดอุดมคติ เพราะชาวชนบทที่รักใคร่ก็เป็นคนขาดการศึกษา จึงมองไม่เห็นว่าการข้าราชการที่มีอุดมคติจะทำอย่างไร หรือถามมองเห็นก็ไม่มีปัญญาพอที่จะช่วย นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นว่าในระหว่างผู้มีอุดมคติและไม่มีอุดมคตินั้น ยังมีพวกที่เป็นกลาง คืออยากทำดีแต่ไม่มีความมั่นคงในใจพอที่จะบากบั่นประพฤติดีไปได้ จึงโอนเอียงเข้าหาคนส่วนมากที่ไม่ดี เช่น คำเก็ง ซึ่งใหม่ๆ ก็มีอุดมคติ แต่ในที่สุดก็ทนสภาพแวดล้อมไม่ไหว ก็กลายเป็นคนขาดอุดมคติไป ทั้งหมดนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการคบพาลเป็นโทษอย่างไร บัณฑิตหากมีน้อยย่อมสู้คนพาลไม่ได้

นอกจากสารหรือปรัชญา ส่วนที่ดีที่เด่นที่สุดของเรื่องนี้เห็นจะได้ออกจากผู้อ่านได้เห็นภาพชีวิตในชนบทที่ทำให้เกิดความเชื่อได้ สามารถทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม

มีรายละเอียดที่แสดงชัดเจน เช่น เห็นภาพครีวไฟในบ้านพักในชนบทของกานต์ (หน้า ๔๘-๕๑) ถ้วยชามที่ชาวชนบทใช้ (หน้า ๕๗, ๓๕๘) ปลาในแม่น้ำ (หน้า ๑๓๗) งูในถ้ำน้ำท่วม (หน้า ๒๓๕) สภาพน้ำท่วมในชนบท (หน้า ๒๒๕, ๒๓๕) เป็นต้น การสร้างฉากของสุวรรณดิษฐ์ชัดเจนมาก เป็นฉากที่สวยงาม การย้ายห้องที่ฉากไปมา แบนเนียน กลมกลืนและเหมาะสมกับตัวละครและเหตุการณ์ ซึ่งทำให้คนอ่านวาดภาพให้ตัวเองเลยไปจากที่ผู้ประพันธ์บอกเอาไว้ได้

งานการสร้างตัวละคร ส่วนใหญ่เป็นตัวละครที่มีบทบาทสมจริง ถ้อยคำสำนวนในการสนทนาก็สมจริงตามฐานะของตัวละครแต่ละคน เช่น คำพูดของนายมี ซึ่งเป็นภารโรงในชนบท ที่มีอยู่ในจดหมายถึงกานต์ แสดงให้เห็นถึงความซื่อ ความจริงใจ และความคับแค้นใจอย่างเห็นได้ชัด (หน้า ๔๕๗-๘) เมื่อเปรียบกับจดหมายของคำเก็งซึ่งมีมาถึงกานต์ด้วยเรื่องเดียวกัน จะเห็นสำนวนที่บ่งถึงความสำราญ ความไม่รับผิดชอบ และความรู้สึกว่าเป็นกว่านายมีอย่างเห็นได้ชัด (หน้า ๔๖๕-๘)

นอกจากสำนวนภาษาที่สมจริง ทักษะของตัวละครที่แสดงออกส่วนใหญ่สมจริงและเป็นไปได้ โดยเฉพาะทักษะของมารดาหฤทัย ซึ่งเป็นหญิงชาวบ้านธรรมดา ที่มีลูกสาวคนเดียว ย่อมจะจิตใจที่ไคล้ลูกเขยเป็นหมอ และหวังว่าลูกเขยจะเป็นหมอตัวๆไปที่มีโอกาสหาเงินอยู่ในกรุงเทพฯ แต่แล้วก็ต้องผิดหวังเมื่อทราบว่าลูกเขยของตนไม่เป็นอย่างที่คิด หฤทัยเองก็เป็นผู้หญิงธรรมดาที่อดจะชอบความหรูหราฟุ่มเฟือยบ้างไม่ได้ มีการกระทำที่ผิดพลาดบางอย่างในบางครั้ง แต่ในที่สุดก็รู้ว่าคุณค่าที่แท้จริงของหมอกานต์คืออะไร

กานต์เป็นตัวละครที่เราอาจถือว่าแสดงให้เห็นรูปค่านิยมกลับของหมอรุ่นใหม่ ผู้มักเห็นแก่รายได้และความสำเร็จเชิงวิทยาการมากกว่าอย่างอื่น โดยที่กานต์เป็นผู้มีอุดมคติ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง กานต์ต้องต่อสู้กับข้าราชการที่ทุจริต ต่อสู้เพื่อความดี แต่ในที่สุดก็น่าอวยยอมแพ้ไฟ กานต์จึงต้องตายโดยไม่รู้จัก

ทิ้งไว้แต่คุณความดีให้ฟ้าดินเป็นพยาน เหตุการณ์อันนี้กระทบใจผู้อ่าน ทำให้นวนิยายเรื่องนี้เป็นสิ่งเร้าใจให้คนที่รักความดีมั่นใจในการทำความดี เสียสละแก่งัดสังคม การจบของเรื่องเช่นนี้แสดงให้เห็นผู้อ่านได้ทราบว่าในชีวิตจริงของคนนั้นต้องต่อสู้ แม่จะเอาชีวิตเขาเป็นเค็มพันก็ต้องยอม

ข้อดีที่ควรกล่าวถึงต่อไปเกี่ยวกับกลวิธีที่ใช้ในการเขียนก็มีดังที่มีผู้วิจารณ์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า "สุวรรณีใช้กลวิธีแบบตรงไปตรงมา สมัยใหม่ มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง การบรรยายฉากและบรรยายตัวละครได้ส่วนลัด คือไม่พรั่าเพรื่อ และไม่ทวนสนั่น" ข้อดีอีกอย่างหนึ่งคือการใช้วิธีการแบบจิตประหวัด (flash-back) ได้แก่การย้อนระลึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาอย่างแนบเนียน กลมกลืน ซึ่งต้องอาศัยศิลปะการเขียนอย่างสูง เช่นตอนฉากการแต่งงานของหญิงกับกานต์ เป็นต้น

ส่วนบทประพันธ์

นวนิยายเรื่องนี้ประกอบด้วยแนวของเรื่องสามแนวด้วยกัน
แนวใหญ่หรือแนวสำคัญ ได้แก่ ข้าราชการที่มีอุดมคติจะต้องต่อสู้กับ
ข้าราชการที่ไม่มีอุดมคติในสังคมชนบท
แนวประกอบที่หนึ่ง ได้แก่ผู้หญิงที่เคยกับความสะอึกสะอื้นในกรุงเทพฯ
เมื่อไปอยู่ในชนบท ขาดความสบาย จะเบื่อหน่าย ท้อถอย ไม่สามารถจะทนอยู่ได้
เป็นเวลานาน
แนวประกอบที่สอง ได้แก่ความรักระหว่างผู้ชายสองคนที่มีฐานะต่าง
กัน รักผู้หญิงคนเดียวกัน หรือผู้หญิงคนเดียวกันที่ต้องเลือกผู้ชายสองคน
ข้อบกพร่องคือ แนวทั้งสามของเรื่องนี้ไม่ประสานกันแนบแน่น เป็น
แต่เพียงเกาะกันไว้อย่างหลวมๆ เช่น ถ้ากานต์ไม่มีภรรยาอย่างหญิง แต่มีภรรยา

เป็นชาวชนบท กานต์ก็อาจไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตการทำงาน เพราะไม่รู้จักรับตัวให้เข้ากับชีวิตชนบท กานต์ต้องเข้าใจว่าคนชนบทไม่ยอมรับหลักวิชา หมอจะรักษาไขควยตนเองไม่ได้ทุกอย่าง ถ้ามีอันตรายมากหมอตองนำส่งโรงพยาบาล ในเรื่องนี้กานต์ทำถูกที่แนะนำให้นำคนที่เสียเลือดมากไปโรงพยาบาล (หน้า ๒๔๑) แต่กานต์ไม่ได้แสดงความกระตือรือร้นที่จะช่วยเต็มที่ อาจจะต้องเป็นผู้นำคนเจ็บไปส่งโรงพยาบาลควยตนเองมากกว่าจะส่งให้ผู้อื่นพาไป ทั้งในตอนที่ผู้เขียนก็ไม่ได้ทำให้เห็นว่ากานต์มีคนอื่นชื้ออื่นๆเลย อีกอย่างหนึ่งในฐานะที่เป็นแพทย์ประจำสถานีอนามัย กานต์ควรที่จะศึกษาสภาพของอำเภอนั้นว่าเป็นอย่างไร แล้วประกาศเตือนให้ชาวบ้านทราบว่า จะประสบกับเหตุการณ์ใดบ้างเป็นการล่วงหน้า เช่น ทราบว่าหน้าน้ำจะท่วม งูชุกชุม กานต์ควรเตือนให้ชาวบ้านวิธีป้องกันตัว หรือวิธีปฐมพยาบาล เป็นต้น ทั้งหมดนี้ผู้เขียนไม่ได้แสดงไว้เลย ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเขียนไทยยังค้นคว้าไม่พอ

อีกแนวหนึ่งคือ แนวเหตุภัยกับโตมร ถ้าเหตุภัยเป็นผู้หญิงที่ไม่ออกทนกับชีวิตชนบท และไม่ได้รับความเอาใจใส่จากกานต์มากพอ ถึงไม่มีโตมรเหตุภัยก็ต้องทิ้งกานต์กลับกรุงเทพฯ เพราะเหตุภัยกลับมาเนื่องจากทนความเงี้ยวเหงาของชนบทต่อไปไม่ได้ และกานต์ไม่ได้ให้โอกาสแก่เหตุภัยในการเข้ามาจับบทบาทรวมในการดำเนินชีวิตของเขา เช่น ไม่ชักชวนให้เหตุภัยไปทำงานร่วมกันที่สถานีอนามัย หรือไม่ปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานราชการที่กานต์ทำ สำหรับผู้หญิงสาวอายุขนาดเหตุภัยยอมเข้าใจความรู้สึกของสามีอย่างกานต์ได้ยาก ผู้เขียนเองก็ไม่ได้แสดงให้เห็นชัดเจนกว่ากานต์ใช้เวลาทำอะไรบ้าง เช่น ไม่ได้แสดงว่ากานต์มีคนอื่นชื้อ หรือต้องออกตรวจท้องถิ่น นอกจากนั้นเหตุภัยยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกับกานต์ เช่น การมีลูก ซึ่งกานต์ยังไม่มีขณะที่เหตุภัยอยากมี หรือเรื่องที่กานต์ให้เงินส่วนตัวแก่คนชื้อบางคนเพื่อใช้เป็นค้ายานพาหนะกลับบ้าน ในขณะที่เหตุภัยมีปัญหาเรื่องเงินเดือนไม่พอใช้ เป็นต้น

ส่วนโตมรเป็นผู้ชายที่มีเงิน ไม่ต้องเอาใจใคร แน่ใจว่าตนรักผู้หญิงคนใดแล้วผู้หญิงต้องรักตอบ จึงไม่บอกให้ผู้หญิงรับรู้เป็นเรื่องเป็นราวจนเมื่อเหตุภัยแต่งงานกับกานต์ โตมรเองก็ไม่ได้แสดงความรักใคร่อาลัยอาวรณ์มากมายเป็นพิเศษ

ในเรื่องก็บอกว่าโตมรศักดิ์ใจได้ หลุ่ตยเองก็พยายามไม่ติดต่อกับโตมร จนกระทั่งมาพบกันในกรุงเทพฯ โตมรชักชวนหลุ่ตยไปเที่ยวตามธรรมชาติของผู้ชายที่ตามใจตัวเอง แต่หลุ่ตยซึ่งแต่งงานแล้วและไม่ทราบแน่ว่าชีวิตแต่งงานของตนจะราบรื่นทำไมจึงยอมไปเที่ยวกับโตมร

มีผู้วิจารณ์ท่านหนึ่งไ้กล่าวถึงการดำเนินเรื่องบางตอนของนวนิยายเรื่องนี้ว่าไม่สมจริงนัก เช่น กานต์กับหลุ่ตยซึ่งเป็นผู้มีการศึกษาดีทั้งคู่ แต่ตัดสินใจแต่งงานกันรวดเร็วเกินไปจนเหมือนกับคนที่ไม่มีความคิดใคร่ครวญซึ่งผิดวิสัยของผู้มีการศึกษาสูง แต่จากการสนทนากับผู้วิจารณ์อีกท่านหนึ่งเกี่ยวกับเนื้อเรื่องตอนนี้ได้รับทราบขอวิจารณ์เป็นว่าจาวา เหตุการณ์ตอนนี้อาจไม่สมจริงแต่มีความสมรูป คือ ในตอนต่อไปผู้เขียนได้แสดงว่าทั้งหลุ่ตยและกานต์ไม่ค่อยเข้าใจในชีวิตสมรส ทั้งคู่ตัดสินใจแต่งงานกันโดยไร้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะหนึ่งมากกว่าใช้สมอง เช่น หลุ่ตยตัดสินใจแต่งงานกับกานต์ เพราะรู้จักว่ากานต์เป็นหมอ ในขณะที่หลุ่ตยเป็นคนเจ็บ ตามธรรมชาติความรู้สึกของคนเจ็บต่อหมอที่รักษาตนย่อมมีความเลื่อมใสศรัทธาและความนับถือ และหมอย่อมมีความรู้สึกเมตตาเอ็นดูต่อคนไข้ โดยเฉพาะหมอหนุ่มกับคนไข้สาว ย่อมมีความรู้สึกชนิดนี้มากกว่าหมอกับคนไข้อื่นๆ

นอกจากนั้นหลุ่ตยถึงแม่จะเป็นบัณฑิต แต่พื้นฐานครอบครัวของหลุ่ตยไม่ได้เป็นครอบครัวของผู้มีการศึกษา จึงยอมไม่ได้ใช้ความคิดมากนัก แม่ของหลุ่ตยเองยังมีความคิดว่าหมอย่อมมีฐานะดี จึงยินดีให้หลุ่ตยแต่งงาน เมื่อแต่งงานแล้วกานต์ได้แสดงว่าไม่รู้จักเอาใจภรรยา หลุ่ตยเองแม่จะพยายามปรับตัวและอดทนเพียงใดแต่ก็ยังเป็นคนชนิด "สำรวย" ไม่มีความคิดอ่านลึกซึ้งอะไรนัก แต่ในตอนปลายของเรื่อง ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าหลุ่ตยรักและแลเห็นคุณค่าของผู้ชายอย่างกานต์ ระหว่างที่จำเหตุการณ์อื่นๆไม่ได้ แต่จำได้ว่าบานของตนอยู่ริมหน้าต่างและมีหมอ เมื่อกานต์เข้ามาหาหลุ่ตย เธอดีไม่ได้ซัดขึ้นมากนัก แล้วหลุ่ตยจึงกลับจำเหตุ

๕ มโหทร, (นามแฝง), วิจารณ์เรื่อง เขาชื่อกานต์, โดย สุวรรณี สุคนธา, ประวัติวรรณคดีไทย, (วิชาชุดครูประกาศนียบัตรครูมัธยมของคุรุสภา ภาษาไทยตอน ๓, ๒๕๑๖), หน้า ๔๒๗-๘.

การวางตัวภายหลังจากที่กานต์ได้แสดงความรักและสิทธิของสามี^{๑๐}

เหตุการณ์อีกตอนหนึ่งที่มีผู้วิจารณ์ว่าไม่ค่อยจะสมจริงนัก "คือเหตุที่นายอำเภอ
สั่งประหารกานต์นั้นดูไม่น่าจะรุนแรงพอหรือจริงจังพอ บางเหตุก็ดูไม่น่าจะเป็น
เช่น นายอำเภอขอสำลีใส่แผลไปอุดเบาะรถยนต์ของน้องชาย อันเป็นเรื่องบาด
หมางตบๆ สงสัยควยว่าตาเบาะยุบ สำลีเท่าไรจึงจะพอ"^{๑๑} สำหรับเหตุที่นาย
อำเภอสั่งประหารกานต์นั้น คิดว่าน่าจะเป็นไปได้ เพราะผู้เขียนได้ปูพื้นฐานลักษณะ
นิสัยของนายอำเภอเอาไว้แต่ตอนต้นๆว่าเป็นคนหลงอำนาจ ทำผิดกฎหมาย เช่น
การตั้งบ่อน มีนักเลงकुบบอนเป็นลูกน้อง ผู้ที่เป็นหัวหน้าักเลงในต่างจังหวัดโดย
เฉพาะผู้ที่มีอิทธิพลยอมจะขาดคนโคงาย ยิ่งนายอำเภอซึ่งมีเรื่องกินใจกับกานต์อยู่
เรื่อยๆ เมื่อเข้าใจผิดว่ากานต์เป็นต้นเหตุให้ถูกย้ายซึ่งเป็นการปิดทางทำมาหากิน
ก็ยอมแค้นเคืองและสั่งฆ่าโคงาย ส่วนเหตุการณ์เรื่องนายอำเภอขอสำลีไปใส่เบาะ
รถยนต์นั้น ผู้เขียนบอกว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ^{๑๒} ซึ่งมีผู้วิจารณ์ท่านหนึ่ง^{๑๓}
ให้ความเห็นว่าการนำเอาเรื่องจริงเข้ามาใส่ในนวนิยาย บางครั้งอาจทำให้นวนิยาย
เสียรสหรือไม่สมจริงได้ เช่น เหตุการณ์ต่อนายอำเภอขอสำลี แม้จะเป็นเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง แต่เมื่อนำมาใส่ในนวนิยายก็ทำให้รสของนวนิยายเสียไปโดยไม่
จำเป็น

มีผู้วิจารณ์ กล่าวไว้ว่า ผู้เขียนให้ชื่อตัวเอกไว้อย่างเหมาะสมเจาะว่า
"กานต์"ซึ่งแปลว่า "เป็นที่รัก" หมอกานต์หัวตัวอย่างหมอคุสสัย ยึดถืออุดมคติจน
แม้แต่คนฝ่ายศัตรูยังได้เห็น เช่น ลูกน้องของนายอำเภอ แต่กรณีต่างๆที่ส่งให้หมอ
กานต์เป็นหมอคุสสัยนั้นดูจะอ่อนๆไปบ้าง สำหรับจุดสุดยอดของเรื่องนั้น รู้สึกว่าผู้เขียน

^{๑๐} จากการ์สนทนากับ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๔.

^{๑๑} มโหธร, เรื่องเดิม.

^{๑๒} สัมภาษณ์สุวรรณณี สุคนธา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔.

^{๑๓} ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วันเดียวกัน.

^{๑๔} มโหธร, เรื่องเดิม, หน้า ๔๒๔.

จะคลุ่นคลั่งจบลงไปสักหน่อย คือเมื่อถึงตอนปลาย มีไคลแม็กซ์แล้วควรจะได้มีอะไร
อีกนิดหน่อยจึงจบ ไม่ใช่ไปมีไคลแม็กซ์เอาราวสามหน้าครึ่งก็จบเล่ม แต่เรื่องนี้ผู้เขียน
อาจต้องการให้เป็นจุดสุดยอดสะเทือนใจของผู้อ่าน ซึ่งก็นับว่าได้ผลจากที่ได้
สลับรับฟังจากผู้อ่านหลายคน

ขอบกพร่องอีกอย่างหนึ่งในนวนิยายเรื่องนี้คือ การใช้ภาษา มีข้อความ
อยู่หลายตอนซึ่งผู้เขียนได้ใช้ภาษาปากปะปนกับภาษาแบบแผนในการเขียนบรรยาย
ซึ่งการบรรยายที่ควรหลีกเลี่ยงภาษาปาก ทั้งนี้ได้หมายความว่าไม่ให้ใช้ภาษา
ปากเลย แต่ควรใจเฉพาะที่ก่อให้เกิดอารมณ์เพิ่มขึ้น มากกว่าที่จะใช้เพื่อแสดง
ให้เห็นว่าผู้เขียนขาดความประณีต

ตัวอย่างการใช้ภาษาปากในการบรรยายที่ไม่เหมาะสม

- ก) "เขาส่งหลอนที่หน้าห้องศัลย์ แล้วรีบกลับไปทำงานด้วยหัวใจ
เรารอน" (หน้า๔๖) - น่าจะไหวหาห้องศัลยกรรมแทนห้องศัลย์
- ข) "ชาวบ้านพินอบพิเทา^๑มากเท่าไร เสมียนและข้าราชการบนอำเภอ
ก็กว้างปุมมากเขาเท่านั้น" (หน้า๓๓๒)
- ค) "พวกชาวบ้านไม่ค่อยรู้จักวันที่ตามปฏิทินสากลนิยม ... มาแจ้งเกิด
เอาจนเวลาดวงมาแลวนานโซ" (หน้า๓๓๕)
- ง) "ณ^๑ยังคงซัดแนวไม่ล้มหูลิมตา" (หน้า๒๓๑)

นอกจากใช้ภาษาปากปะปนกับภาษาแบบแผนแล้ว ยังมีขอบกพร่องอื่นๆ
อีก เช่น การใช้คำกริยาไม่เหมาะสม

"เขานึกเห็นภาพของหลอนตั้งแต่เข้า โปกผ้าที่ผมเพื่อกันหวัด"
(หน้า๒๒๒) คำ "โปก" เป็นคำกริยาที่ใช้สำหรับศีรษะอยู่แล้ว

"ความจนลำบากลำบากอย่างนั้นเอง คนถึงตะกายหนีความจนกันโดย
ไม่คำนึงถึงอะไรทั้งสิ้น" (หน้า๓๑๐) - "ลำบากลำบาก" ไม่น่าจะเป็นกริยาของ
ความจน ความจนก่อความลำบากลำบากจะเหมาะกว่า

และการใช้ข้อความขัดแย้งกัน เช่น

"นายอำเภอกลับจากพักผ่อนในตอนกลางวัน ก้าวขึ้นมาบนอำเภอ
ทุกคนในที่นั้นพากันหลีกเลี่ยงให้อย่างยำเกรง... นายอำเภอไม่สนใจกับผู้ใด ก้ม

ศึกษากับผู้ทำความเคารพ" (หน้า ๓๓๖) - การก้มศีรษะกับผู้ทำความเคารพก็เป็น
การแสดงความสนใจอย่างหนึ่ง

ชั้นและวิธีสอน

ในช่วงโมงแรกครูควรเร้าความสนใจนักเรียนให้เห็นประโยชน์ของนวนิยาย
ในแง่ของการศึกษา หรือในแง่ของกิจกรรมที่คนส่วนมากทำกันเป็นปกติ เมื่อนำเขา
ดูบทเรียนแล้ว ครูควรอธิบายเร็วในการอ่านของนักเรียนด้วยการให้นักเรียนอ่าน
นวนิยายที่สอนหนึ่งบท แล้วจับเวลาของแต่ละคนว่าใช้เวลาในการอ่านเท่าไร ต่อ
จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบการจับใจความในการอ่าน เมื่อได้เวลาของ
นักเรียนทุกคนแล้ว นำไปคำนวณดูว่านักเรียนที่อ่านได้ชาติที่สุดควรจะใช้เวลาเท่าไร
ในการอ่านหนังสือทั้งเล่ม ตามหลักการอ่านผู้อ่านจะอ่านได้เร็วขึ้นกว่าการอ่านครั้ง
แรก โดยปกตินักเรียนที่มีกรบ้านและงานอื่นๆที่ต้องทำด้วย ควรจะอ่านหนังสือทั้ง
เล่มจบภายในเวลาประมาณ ๑ สัปดาห์

ช่วงโมงที่สอง เป็นช่วงโมงที่เริ่มเข้าเนื้อหาของบทเรียน (สั่งให้นักเรียน
อ่านหนังสือในช่วงโมงแรก) เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของนักเรียน ช่วงนี้ผู้
สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้วิจารณ์เรื่องที่อ่านอย่างเต็มที่ อาจมีหัวข้อที่ได้
ทั้งปากเปล่าและขอเขียน เพื่อนำข้อคิดเห็นของนักเรียนไปศึกษาว่ามีส่วนใดที่ยัง
บกพร่อง และผู้สอนจะต้องสอนอะไรเพิ่มเติมบ้าง

ช่วงโมงที่สามและสี่ เป็นช่วงโมงที่ผู้สอนควรจะให้ - ส่วนบกพร่องของ
นักเรียน อาจทำได้ด้วยการป้อนคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบ เพราะ
นักเรียนวัยนี้เป็นวัยที่เชื่อคนวัยเดียวกันมากกว่า ครูเป็นผู้ช่วยที่คอยกระตุ้นให้
นักเรียนเกิดความคิดเท่านั้น

นอกจากครูเป็นผู้ถามนักเรียนแล้ว ยังต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถาม
แก่ครูหรือแก่เพื่อนๆด้วยกันได้ โดยครูคาดหวังถึงปัญหาที่นักเรียนจะถาม แล้ว
เตรียมคำตอบเอาไว้ให้พร้อม

ช่วงโมงที่ห้า เป็นช่วงโมงวัดและประเมินผล ซึ่งทำได้สองวิธี คือด้วยข้อ

เขียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบของครู และควยปากเปล่า โดยครูสั่งให้นักเรียน
ไปแบ่งกลุ่มกันคนควยเตรียมการอภิปรายตามหัวข้อต่างๆที่ครูและนักเรียนช่วยกันคิด
เช่น มโนทัศน์และหลักเกณฑ์ที่ควยได้จากเรื่อง การดำเนินเรื่อง ลักษณะนิสัยตัวละคร
สำนวนโวหาร ฯลฯ

วิธีสอนที่จะใหม่โน้ตค้นและหลักเกณฑ์

วิธีที่ดีที่สุด คือให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดโดยมีตัวอย่างหลายๆ การ
สอนนวนิยายให้นักเรียนเกิดความคิดและพร้อมกันก็เกิดความสุขไปด้วยอาจทำได้
หลายวิธี เช่น

๑ . การสอนให้นักเรียนรู้จักลักษณะความเป็นอยู่และนิสัยของชาวชนบท
โดยให้นักเรียนรวบรวมจากที่อ่านได้ในหนังสือ และเพื่อเป็นการยืนยันว่านวนิยาย
จะเป็นจริงหรือไม่ ให้นักเรียนที่เคยอยู่ต่างจังหวัดออกมาเล่าถึงสภาพชีวิตในชนบท
ที่เคยพบเห็นตั้งแต่สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะนิสัยและความเชื่อต่างๆหรือให้ไป
สัมภาษณ์ญาติหรือคนรู้จักที่มีความรู้เรื่องชีวิตชนบท

๒ . ให้นักเรียนรวบรวมมโนทัศน์และหลักเกณฑ์ตามความคิดเห็นของ
นักเรียนเข้าเป็นหมวดหมู่ โดยครูอาจให้หัวข้อนักเรียนเพื่อให้การรวบรวมง่ายเข้า
เช่น ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของชาวชนบท ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของ
ชาวกอง สภาพราชการไทย ฯลฯ (ดูหน้า๓๕-๔๓)

๓ . ให้นักเรียนช่วยกันค้นสำนวนภาษาที่แสดงอารมณ์และความรู้สึก
ต่างๆของตัวละครในเรื่องให้มากที่สุด เช่น สำนวนที่แสดงอารมณ์รัก โกรธ
ประชด เยาะเย้ย ฯลฯ เพื่อศึกษาว่านักเรียนตีความและเข้าถึงอารมณ์ของสำนวน
มากน้อยเพียงใด

๔ . ให้นักเรียนทำลำดับเหตุการณ์ของเรื่องในนวนิยาย เช่น

๑ . เหตุยรู้จักกับโตมร

๒ . . . กานต์พบกับเหตุย

๓ . เหตุยเข้าโรงพยาบาลผ่าตัดไส้ติ่ง

๔ . โตมรไปต่างประเทศ ฯลฯ

เมื่อให้นักเรียนทำประมวลเหตุการณ์นี้เสร็จแล้วอาจนำของผู้ที่ทำถูกต้องที่สุดไปติดป้ายประกาศหลังชั้นให้นักเรียนทุกคนได้อ่าน แล้วมอบให้ทุกคนไปคนขอความที่สนับสนุนเหตุการณ์เหล่านี้มาเตรียมอภิปรายกัน

๕. ครูแนะนำกลวิธีในการเข้าถึงลักษณะนิสัยตัวละคร

๕.๑ ครูอาจให้นักเรียนจับคุณิสัยของตัวละคร โดยครุมีชื่อตัวละคร และลักษณะนิสัยไว้คนละแถว แล้วจับเอานิสัยที่นักเรียนคิดว่าควรเป็นของตัวละครนั้นๆมาจับคู่กัน เช่น

<u>ตัวละคร</u>	<u>ลักษณะนิสัย</u>
<u>๓</u> ก. กานต์	๑. ไร้เวียง
<u>๔</u>	๒. เห็นแก่ตัว
<u>๖</u>	๓. มีอุดมคติ
<u>๑</u> ข. ทฤทัย	๔. เอาจริงเอาจังต่อชีวิต
<u>๕</u>	๕. รักสวยรักงาม
<u> </u>	๖. ไม่ชอบเข้าสังคม
<u>๗</u> ค. โคมร	๗. ขาดความจริงจังในชีวิต

ฯลฯ

๕.๒ แนะนำนักเรียนให้ศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละครด้วยการสังเกตวิธีการของนักประพันธ์ที่บรรยายหรือให้ลักษณะตัวละครตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. บรรยายบุคลิกลักษณะ การแต่งกาย และสภาพแวดล้อมของตัวละคร

ข. บอกอาการกิริยาของตัวละคร

ค. ให้ตัวละครพูด

ง. ให้ตัวละครแสดงความคิดเห็น

จ. แสดงให้เห็นว่าตัวละครอื่นๆพูดถึงว่าอย่างไรบ้าง

ฉ. แสดงให้เห็นว่าตัวละครอื่นๆพูดด้วยอย่างไร

ช. แสดงให้เห็นว่าบุคคลอื่นมีปฏิกิริยาเพราะการกระทำของตัวละครนั้น

อย่างไร

ข. แสดงปฏิกริยาของตัวละครต่อกันและกัน

๕.๓ แนะนำให้มีการอภิปรายถึงตัวละครด้านจิตวิทยา ซึ่งมีผลถึงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร ข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างคำถามที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจลักษณะนิสัยของตัวละครดีขึ้น

ก. ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะนิสัย เช่น

๑. กานต์มีลักษณะนิสัยอย่างไร
๒. ทำไมกานต์จึงเป็นคนมีอุดมคติ
๓. ถ้ากานต์ไม่ไปอยู่ในชนบท กานต์จะประพฤติดน เช่นนั้นหรือไม่

เพราะเหตุใด

๔. ทำไมกานต์จึงยอมลำบากทั้งที่มีทางจะทำงานโดยสะดวกสบาย

ข. ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

๑. อะไรเป็นสาเหตุให้กานต์เลือกไปทำงานในชนบท
๒. ถ้ากานต์ไม่เคยอยู่ในชนบทมาก่อน กานต์จะเลือกออกไปทำงานตามชนบทหรือไม่ และกานต์อาจมีความคิดที่ผิดไปจากนี้หรือไม่ อย่างไร
๓. ถ้าโตมรเป็นคนจน โตมรอาจมีนิสัยอย่างไร

ค. ความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิกริยาสัมพันธ์ของลักษณะนิสัยตัวละคร

๑. ในจำนวนตัวละครทั้งสี่คนนี้ใครที่ท่านจะเลือกเป็นเพื่อนสนิทคนแรก กานต์ โตมร หฤทัย นายอำเภอ และจะเลือกใครเป็นอันค้นสุดท้าย

เพราะเหตุใด

๒. ท่านเห็นควยหรือไม่ที่หฤทัยกลับกรุงเทพฯ และปล่อยให้กานต์อยู่บ้านในชนบทคนเดียว

๓. อะไรคือสาเหตุที่แท้จริงในการขัดแย้งระหว่างกานต์กับหฤทัย และจะมีทางแก้ปัญหาที่ใดอย่างไร

ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่างๆไปของพฤติกรรมมนุษย์ เช่น ครูอาจตั้งคำถามว่า

๑. คำนิยมด้านใดที่คนในสังคมยึดถือมากที่สุด
๒. เมื่ออ่านนวนิยายเรื่องนี้จบแล้ว ท่านคิดว่าจะมีหมอกคนอื่น ๆ ยอมไปทำงานในชนบทที่กั้นคาน เช่น หมอกคนอื่น ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น
 ๖. ผู้สอนต้องสอนและส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสรุปสารที่ได้รับจากผู้เขียน โดยเรียบเรียงเป็นถ้อยคำ ๒-๓ ประโยค เพื่อแสดงความเข้าใจของตน
 ๗. ฝึกให้นักเรียนคิดเค้าโครงเรื่องหรือแนวเรื่องใหม่ หรือหักเหเหตุการณ์ในเรื่องเสียใหม่ ซึ่งอาจทำได้โดย
 - ก. ตั้งหัวข้อให้นักเรียนอภิปราย เช่น ถ้าหมอกคนที่ไม่ไปทำงานในชนบท เหตุการณ์ในเรื่องอาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หรือ ถ้าหยุดแต่งงานกับโตมรชีวิตสมรสจะราบรื่นหรือไม่
 - ข. เมื่ออ่านเรื่องแล้วให้นักเรียนที่สามารถบางคนทดลองผูกโครงเรื่องขึ้นใหม่โดยใช้ตัวละครชุดเดิม และให้เพื่อนในห้องเกี่ยวกับวิพากษ์วิจารณ์
 ๘. ให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาโดยไม่ต้องอาศัยเหตุการณ์จากเนื้อเรื่องเดิม เช่น
 - ก. ถ้าเรื่อง "เขาชื่อ กานต์" ชาคนายอำเภอสืบคนหนึ่งแล้ว ชีวิตของหมอกคนที่จะเป็นอย่างไร ให้แบ่งกลุ่มกันอภิปรายแล้วมารายงานแก่เพื่อนนักเรียน
 - ข. ถ้านักเรียนต้องประสบปัญหา เช่น กานต์หรือหยุดหยั นักเรียนจะมีวิธีแก้ไขปัญหาวางไร
 - ค. ถ้ามีคนอย่างนายอำเภอมารบกวนจากนักเรียน เช่น ที่ขอจากกานต์ นักเรียนจะให้ตามที่ขอหรือไม่ เพราะเหตุใด
 ๘. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครสำคัญทั้งสี่คน
๑๐. ให้นักเรียนรวบรวมความคิด และจินตนาการที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน

จากนวนิยายแล้วแสดงออกตามความถนัดและความสามารถ เช่น การวาดรูป (อาจเป็นภาพสังคมชนบทที่นักเรียนคิดว่าควรจะเป็นจากการบรรยายของผู้เขียน) การพรรณนาความ การเขียนจดหมายถึงตัวละครที่นักเรียนรักที่สุด หรือเกลียดที่สุด

๑๑. ให้นักเรียนแสดงบทบาท (Role-play) จากเหตุการณ์ในเรื่องที่นักเรียนชอบและสนใจให้เพื่อนๆ ในห้องเรียนดู

กิจกรรมประกอบ

๑. ให้นักเรียนไปค้นคว้าประวัติของสุวรรณดี และงานเขียนเล่มอื่นๆ ของนักเขียนผู้หนึ่งที่นักเรียนชอบหรือเคยอ่าน แล้วเขียนเป็นรายงานหรือออกมารายงานเป็นวาจา

๒. จัดให้มีการอภิปรายหรือโต้วาทีเรื่อง "วัดผู้มีค่ากว่าน้ำใจ" "อุดมคติคือทางแห่งความตาย" "จะทำจัดข้าราชการทุจริตได้อย่างไร" ฯลฯ

๓. เชิญนักเขียนเป็นวิทยากร บรรยายเกี่ยวกับการเขียนนวนิยาย

๔. ทำสมุดรวบรวมมโนทัศน์และหลักเกณฑ์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่านเรื่อง "เขาชื่อกานต์"

๕. แบ่งกลุ่มจัดทำผัง (แพลน) ลักษณะชนบทโดยอาศัยการบรรยายจากในเรื่องเป็นแนวคิด

๖. ถ้ามีเวลาพอให้นักเรียนได้อ่านนวนิยายของนักเขียนอื่นๆ ที่มีแนวเรื่องคล้ายคลึงกัน เช่น เรื่อง "แด่คุณครูด้วยคมแฝก" ของ นิมิตร ภูมิถาวร "ไผ่แดง" ของ คึกฤทธิ์ ปราโมช "บีศัจ" ของ เสณีย์ เสาวพงศ์ "คร. ลูกทุ่ง" ของ บุญเหลือ ฯลฯ แล้วเปรียบเทียบลักษณะของสังคมชนบท ในแง่สภาพธรรมชาติและลักษณะนิสัยของคนชนบทของนวนิยายเรื่องอื่นๆ กับ "เขาชื่อกานต์"

๗. ให้นักเรียนช่วยกันเขียนบทละครโดยอาศัยเค้าโครงเรื่องและตัวละครจากเรื่อง "เขาชื่อกานต์" เพื่อแสดงในงานรื่นเริงของโรงเรียน

การวัดผลประเมินผล

อาจทำได้หลายวิธี เช่น ทดสอบด้วยข้อเขียนโดยใช้แบบทดสอบปรนัยหรือ
อัตนัย การทดสอบปากเปล่า การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานเขียน
การสำรวจทัศนคติและความสนใจ ฯลฯ

หมายเหตุ

ในการสอนอ่านนวนิยาย เพื่อให้นักเรียนได้รับมโนทัศน์และหลักเกณฑ์ต่างๆ
วิธีที่สำคัญในการสอนก็คือให้นักเรียนถามสิ่งที่ไม่เข้าใจหรือส่วนที่ยังไม่แจ่มแจ้ง
ในตอนแรกนักเรียนอาจจะยังไม่กล้าถามหรือถามไม่เป็น ครูควรเปิดโอกาสให้
นักเรียนได้ฝึกตนเองด้วยการให้เวลานักเรียนได้ปรึกษากันว่าจะถามอะไรบ้าง
และครูต้องคาดคะเนคำถามจะออกมาในแบบใด รวมทั้งครูเองต้องเตรียมคำถามไว้
ถามนักเรียนด้วย การตอบควรให้นักเรียนเป็นผู้ตอบมากกว่าครูเป็นผู้ตอบ ครูเป็น
เพียงผู้ช่วยหรือที่ปรึกษา โดยเฉพาะนักเรียนในวัยมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มักจะเชื่อ
เพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าเชื่อผู้ใหญ่และเป็นการฝึกให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดด้วย
คำถามที่คาดคะเนนักเรียนจะถามมีดังนี้

๑. ผู้เขียนไม่ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าหมอกานต์เป็นคนอย่างไร รักษา
คนไข้อย่างไรสำเร็จสักราย

— ผู้เขียนไม่จำเป็นต้องแสดงรายละเอียดทุกอย่าง เป็นเรื่องของ
ผู้อ่านที่ควรจะต้องวาดภาพและใช้ความคิดของตนเสริมเข้าไปบ้าง การที่ผู้เขียน
เสนอคนที่กานต์รักษาคนไข้อย่างไรสำเร็จเพียงคนเดียวอาจเป็นเพราะต้องการจะ
แสดงให้เห็นว่ากานต์มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไรบ้าง แต่ในหน้า ๕๐๐ ผู้เขียน
ก็ไถ่ถนอเอาไว้ตอนหนึ่งว่ากานต์เคยช่วยให้คนไข้หายเหมือนกัน คือตอนที่นายท้าย
เรือเสียใจที่หมอกานต์ตาย

๒. การตัดสินใจของหมอกานต์ในเหตุการณ์ต่างๆ เหมือนกับคนที่ไม่ได้รับ
การศึกษา ไม่น่าจะเป็นไปได้ที่จบการศึกษามหาวิทยาลัย

— อาจเป็นไปได้ เพราะแม่จะมีการศึกษาสูงเพียงใด คนเราก็ตาย

โชอารมณ์มากกว่าเหตุผล แต่มากน้อยกันไปตามบุคลิกภาพและภาวะแวดล้อม

๓. อาจเป็นไปได้ไหมว่าเหตุที่กานต์ออกไปทำงานในชนบท เนื่องจาก
ทำงานทำในกรุงเทพฯ ไม่ได้

- เป็นไปไม่ได้ เพราะตำแหน่งแพทย์ในกรุงเทพฯ และในเมืองใหญ่
ยังขาดอยู่มาก อีกอย่างหนึ่ง ผู้เขียนได้แสดงให้ทราบในตอนต้นๆ ว่ากานต์เป็นคน
ที่เกิดในชนบท เคยเผชิญกับความลำบาก ความกัณการของชนบทมาจนกระทั่ง
ฝังอยู่ในใจว่าสักวันหนึ่ง เขาคงจะโคกกลับไปช่วยพัฒนาชนบทบ้าง การไปทำงานของ
เขาจึงเป็นเพราะอุดมคติมากกว่าเพราะหางานในกรุงเทพฯ ไม่ได้

๔. เหตุใดเหตุหทัยซึ่งเป็นคนรักสวยรักงามและสนิทสนมกับโตมรมา
ก่อน จึงตัดสินใจแต่งงานกับกานต์ซึ่งรู้จักกันในเวลาอันสั้นและมีชีวิตที่ค่อนข้าง
ลำบาก

- อาจเป็นเพราะเหตุหทัยไว้วางใจในลักษณะ ความเป็นผู้นำของกานต์
ชอบใจในความจริง จึงต่อชีวิตของเขา ประกอบกับโตมรเป็นคนที่นิสัยชอบสนุก
ไม่จริงจังต่อชีวิต เหตุหทัยอาจคิดว่าโตมรจะไม่เป็นผู้นำครอบครัวที่ดีได้ และแม่
เหตุหทัยจะเป็นคนรักสวยรักงามแต่เหตุหทัยก็รู้จักประหยัด

๕. อำเภอกานต์ไปทำงานควรเป็นอำเภอในจังหวัดใด

- จากการศึกษาในเรื่อง ผู้เขียนบอกว่ามีแม่น้ำยมไหลผ่าน เมื่อนำ
ไปเทียบกับทางภูมิศาสตร์ทราบว่า แม่น้ำยมนั้นต้นน้ำเกิดจากทิวเขาผีปันน้ำทาง
ตะวันตกเฉียงเหนือของน่าน ไหลลงมาทางใต้ผ่านจังหวัดแพร่ สวรรคโลก สุโขทัย
มาบรรจบแม่น้ำน่านที่ตำบลเกยชัย จังหวัดนครสวรรค์ แม่น้ำยมและแม่น้ำน่านที่มา
บรรจบกันนี้ลำน้ำดี คนจึงเรียกกันว่าแควใหญ่ เมื่อใครจะไปพิชิตโลกก็พิชิตที่ขึ้น
ทางแควใหญ่ ทางแควใหญ่ตั้งแต่เมืองพิชิตโลกลงมาจนถึงปากน้ำโพ พื้นที่ต่ำกว่า
ทางเหนือขึ้นไปและเป็นที่ราบไม่มีภูเขาหนาแน่นสลับซับซ้อนเหมือนทางภาคเหนือ
ถึงฤดูน้ำ น้ำมากท่วมนองตลิ่ง ^{๑๓}

^{๑๓} อนุวิจิตรมาตรา, สองฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา, (พิมพ์เป็นที่ระลึกในงาน
พระราชทานเพลิงศพนางสาวสมักรจิต งามพินิต จ.ม., น.ช., ๒๕๐๔) ๒-๕.

นอกจากด้านภูมิศาสตร์แล้ว จากประวัติของผู้เขียนเราทราบว่าเธอเป็นชาวพินนุโลกโดยกำเนิดและเติบโตในจังหวัดนั้น จึงน่าจะนำเอาสภาพภูมิประเทศซึ่งเคยชินมาจำต้องให้ผู้อ่านทราบ ดังนั้นพอจะอนุมานได้ว่าอำเภอกันต์ไปทำงานนั้นเป็นอำเภอกันต์ในจังหวัดพินนุโลก

๖. การที่ผู้เขียนเรื่อง "เขาชอกกันต์" ให้กันต์ตายทั้งที่เป็นคนดีมีอุดมคติ จะไม่เป็นการแสดงให้เห็นว่าโลกยุคศิวิลหรือ

ไม่ ผู้เขียนได้พยายามเสนอภาพชีวิตที่เป็นจริงว่าในบางครั้งคนดีก็อาจแพ้ ถ้าคนดีมีจำนวนน้อยกว่า จึงเป็นหน้าที่ของนักเรียนซึ่งจะเป็นกำลังของชาติต่อไปที่จะต้องร่วมมือกันขจัดคนเลวให้หมดไปจากสังคม เพื่อให้คนดีได้มีโอกาสทำงานอย่าง

๗. การตายของหมอกันต์ อาจเป็นสาเหตุให้คนที่มีความดีหวาดกลัวและไม่ยอมออกไปเสี่ยงชีวิตในชนบทที่โลกกฎหมายอีกต่อไป

— ถ้าคนมีอุดมคติจริงยอมไม่หวั่นเกรงต่อกฎอันตราเพราะผู้มีอุดมคติเป็นผู้ที่พร้อมจะเสียสละอยู่แล้ว

๘. สุวรรณีเป็นนักเขียนที่เขียนเรื่องไม่แจ่มแจ้ง เนื้อความบางตอนอ่านแล้วกระโดดเข้าใจยาก

— เนื่องจากสุวรรณีเคยเป็นจิตรกรแบบ **impressionism** มาก่อน จึงนำเอาแบบอย่างในการเขียนภาพมาเขียนเรื่อง เรื่องของสุวรรณีส่วนใหญ่จึงไม่บอกรายละเอียดชัดเจนแก่ผู้อ่าน แต่มุ่งให้ผู้อ่านตีความเอาเองมากกว่า อย่างไรก็ตามในเรื่อง "เขาชอกกันต์" นี้ ผู้อ่านต้องตีความและต้องวาดภาพเสริมมากเกินไป ยากแก่ผู้ที่มีวัยและประสบการณ์ในชีวิตน้อยจะเข้าใจได้แจ่มแจ้ง

แบบฝึกหัด

หมายเหตุ ข้อถามต่างๆที่มีอยู่ในแบบฝึกหัดนี้ ครูไม่ควรใช้ถามนักเรียน กลุ่มหนึ่งๆทุกข้อ จะทำให้การอ่านนวนิยายเป็นงานที่ต้องใช้ความเพ่งเล็งหนักสมองเกินวัยของนักเรียน ควรเลือกใช้เฉพาะข้อที่ครุคิดว่านักเรียนอาจจะสนใจหรือที่ครูเห็นว่าจะมีประโยชน์มากที่สุดแก่นักเรียนเท่านั้น

แบบฝึกหัดที่ ๑

ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของชาวกรุงและชาวชนบท

จงตอบคำถามข้างล่าง

๑. ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของชาวกรุง

๑.๑ การแต่งกายและการจัดงานสมรสของเจ้าบ่าวเจ้าสาวในเรื่องแสดงให้เห็นวิถีความเป็นอยู่ของชาวกรุงอย่างไรบ้าง

๑.๒ การจัดหาอาหารและภาชนะของชาวกรุงแตกต่างจากชาวชนบทอย่างไร

๑.๓ การเตรียมอาหารอย่างดีและเหลือเฟือสำหรับมื้อหนึ่งๆ แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของคนอย่างไร

๑.๔ ในขณะที่กานต์กำลังไม่สบาย แต่เขายังฝืนยิ้มและออกเดินทักทายแขกผู้มาร่วมงาน แสดงให้เห็นว่ากานต์เป็นคนไม่มีความจริงใจหรือเป็นคนมีมารยาทในการเข้าสังคม เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น

๑.๕ ในเนื้อเรื่องตอนนี้ได้กล่าวถึงความเป็นอยู่ของชาวกรุงอีกอย่างหนึ่งคือ ความรีบร้อนในการดำเนินชีวิต เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

๒. ลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ของชาวชนบท

๒.๑ ในสมัยที่กานต์เป็นเด็กชายเล็กๆอยู่ในชนบท ทำไมกานต์จึงต้องไขเกวียนเป็นพาหนะมาสู่ศาลา และทำไมจึงต้องใช้เวลาเดินทางนานเช่นนั้น

๒.๒ ทำไมที่บ้านพักของหมอกานต์ในชนบทจึงไม่ใช่เตาแก๊ส

๒.๓ ทำไมนางชั้นจึงมาช่วยทุกข์โดยไม่ยอมรับเงินเคื้อน

๒.๔ ทำไมนางจันจึงเดินเข้ามาหาหุทัยในบ้านโดยไม่ให้เสียงและไม่ขออนุญาตเสียก่อน

๒.๕ การที่ผู้คนในชนบทหนึ่งตกปลาอยู่ในบ้านตามสบายเป็นเพราะเขาซึ่งเกี่ยวข้องกับใครหรือไม่ จงให้เหตุผล

๓. ถ้าต้องการหาคนที่ไม่น่าใจเอื้อเอื้อเผื่อแผ่ จะหาใครง่ายจากคนในสังคมใด

๔. เพราะเหตุใดคนกรุงจึงต้องรีบร้อนท่ามาหากิน

๕. เพราะเหตุใดหมอผีหรือหมอเถื่อนจึงหลอกรักษาคชนบทได้

๖. จงนำความรู้ที่ได้จากเรื่องนี้อามาตัดสินขอความข้างกลาง

"สร้อยเกษมชอบความหรูหรา ฟุ้งเฟ้อ ใฝ่ฝันถึงคฤหาสน์อันโออา เครื่องแต่งบ้านอันมีค่า เช่น เตียงทองเหลือง มุงแพรตติโย ตูใส่เสื้อผ้า ถ้วยแก้ว เขี้ยวระโน เครื่องอาภรณ์ประดับกาย เป็นต้นว่าตุ้มหู สร้อยข้อมือ แหวน ครุניתัดถึงอาหารอันประณีตโอชารส ซึ่งมีผู้จัดไว้ให้พร้อมเสร็จไม่ต้องลงมือประกอบเอง และมีความทะเยอทะยานที่จะไคสมาคมกับสุคีมีเกียรติยศไม่สมรูปทรภรรยาราชการ"

(จากเรื่องสร้อยคอที่หาย แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม)

เมื่อไคอ่านขอความนี้ท่านคิดว่าสร้อยเกษมมีลักษณะนิสัยที่ควรจะอยู่ในลักษณะของกนิในสังคมใดจงให้เหตุผลประกอบพอเข้าใจ

๗. ความคิดเห็นของผู้อ่าน

๗.๑ ในหนังสือเรื่อง "เขาชื่อกานต์" มีข้อความอยู่หลายตอนที่แสดงให้เห็นว่าความเชื่อของคนทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของคนชนบทอย่างหนึ่งคือ เชื่อว่าคนชนบทเป็นคน "บ้านนอกชอกช้อ" โง่เง่าซุกจาไม่รู้เรื่อง จากความรู้ที่ไคอ่านในเรื่องและจากประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียน คิดว่าคำกล่าวหรือความเชื่อเหล่านั้นถูกต้องหรือไม่ จงให้เหตุผล

๗.๒ เนื้อเรื่องตอนหนึ่งกล่าวถึงสภาพความยากจนของคนที่อ้างว่าเป็นเพราะคนที่อ้างซึ่งเกี่ยวข้อง ไม่ยอมช่วยตนเอง ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แบบฝึกหัดที่ ๒

ค่านิยมต่างๆไปของสังคมและการเลือกคู่ครอง

เมื่อได้อ่านนวนิยายเรื่อง "เขารักกานต์" แล้ว พอจะกล่าวถึงสิ่งต่อไปนี้ได้อย่างไร

๑. การตัดสินฐานะของคนในสังคม

๑.๑ สังคมใช้อะไรเป็นเครื่องตัดสินฐานะของคน

๑.๓ เพราะเหตุใดคนจึงพยายามหาเงินทุกวิถีทาง

๑.๔ คนประเภทใดที่สังคมยกย่องให้เป็นคนนลาตและเก่งกล้า

๒๒. ค่านิยมทางวัตถุ

๒.๑ ระหว่างความจริงใจและความมีหน้ามีตาในสังคม กานต์ต้องเลือกเอาประการหลังในวันแต่งงาน เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

๒.๒ ทำไมเหตุยี่งจึคควาแหวนเพชรราคาแพงที่ผู้หญิงเรียกจากผู้ชายที่จะแต่งงานควยเป็นความโลภ

๒.๓ การที่แม่ของเหตุยี่งเรียกรองให้กานต์จัดพิธีสมรสระหว่างเขาและเหตุยี่งอย่างหรูหรา แสดงให้เห็นว่าแม่ของเหตุยี่งเป็นคนประเภทใด

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย

๓.๑ ปัจจุบันนี้ผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นเพื่อนกันปฏิบัติต่อกันอย่างไร

๓.๒ เพื่อนชายควรปฏิบัติต่อเพื่อนหญิงที่สมรสแล้วอย่างไร

๓.๓ หญิงที่สมรสแล้วควรวางตัวต่อเพื่อนชายอย่างไร

๔. ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง

๔.๑ ผู้ชายมีค่านิยมในการเลือกคู่ครองอย่างไร

๔.๒ ผู้หญิงมีค่านิยมในการเลือกคู่ครองอย่างไร

๔.๓ พ่อแม่มีค่านิยมในการเลือกคู่ครองให้ลูกอย่างไร

๔.๔ ความรักเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกคู่ครองหรือไม่

จงให้เหตุผล

๕. ในทัศนะของโตมร การแต่งงานต้องมีองค์ประกอบใดเป็นสำคัญ

๖. จงนำความรู้จากเรื่องต่อต้านมาตัดสินข้อความข้างล่างต่อไปนี้

"นพธยาออกไปทรูคควิ่งตรงหน้าต มอคงเสื่อทรูคยอนอย่างเป็นระเบียบ
อย่างนี้ก็ไม่ออกวามีตัวไหนที่เขอจะใจในระหว่างปฏิบัติ"ราชการพิเศษ" ครัง
นี้ไคบาย แต่ละตัวที่เห็นไม่ตองรู้คูกักใจไคเสียแล้ววามีไม่เหมาะสมกับหน้าตพิเศษ
นี้เลย เขาจะหัวเราะกันขนาดไหน เมื่อปรากฏวามีนักศุคเดิมที่ใส่จำเจตั้งแต่ไป
ทำงานที่บ้านเขา..."

ถึงนพธยาจะไม่เคยแครความรู้สึกของไคร หากครานี้หน้าแปลตที่เขอนัง
มอคงเสื่อตรงหน้าอย่างหมคกำลังใจเป็นครังแรก"

(จากเรื่อง "จากนี้...จนสิ้นใจ" ของ วธาสถต)

เหตุไคนนพธยาจึงมีความรู้สึกเช่นนี้จึงให้เหตุผลไคยนำเอาเหตุการณหรือ
ความรู้สึกของตัวละครในเรื่อ "เขาสอگانต" จากบทเรื่อที่ไคอ่านในตอนนี้
ซึ่งไกลเคียงกับสถานการณที่นพธยากำลังประสບอยุ่ขึ้นมาสนับสนุน เหตุผลของทาน

๗. ความคิดเห็นของผู้อาน

๗.๑ ในระหว่างความคิดของกานตและหฤทัย กับความคิดของมารคาหฤทัย
เกี่ยวกับกะรัตของแหวนหมั้นหรือความทรูทรารของพีมี่แดงงาน ทานเห็นควยกับ
ความคิดของฝ่ายไค ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

๗.๒ นักเรื่อคิดควาโคมรทำถูกหรือไมที่โทรเลขถึงหฤทัยควยขอควมที่ลง
ท้ายวารัก จงอธิบายรายมาพอเขาใจ และถาหากนักเรื่ออยุ่ในเหตุการณเช่น
หฤทัยนักเรื่อจะตัดสินใจอยางไรเกี่ยวกับโทรเลขที่ไครับ

๗.๓ ขอควมตอนหนึ่งกล่าววากานตไมแนใจวาหฤทัยจะทนอยุ่ในชนบทไค
นานเป็ยไร ทำไมกานตจึงคิดเช่นนั้น และถากวาหฤทัยทนสภาพชีวิตในชนบท
ไมไค อะไรจะเกิดขึ้นแกชีวิตของกานตและหฤทัย

๗.๔ ถานักเรื่อตัดสินใจจะเลือกถูครอง สิ่งไคที่นักเรื่อจะคำนังถึงเป็น
ขอแรก เพราะเหตุไค

แบบฝึกหัดที่ ๓

ความสุขในชีวิตสมรส

๑. จงตอบคำถามข้างล่าง

- ๑.๑ เหตุใดกานต์จึงช่วยภรรยาหางานในวันแรกที่เดินทางไปตั้ง
- ๑.๒ เหตุใดหุทัยจึงบอกกานต์ว่าต้องการออกไปทำงาน
- ๑.๓ ทำไมหุทัยจึงรู้สึกผิดที่ทิ้งกานต์กลับกรุงเทพฯ
- ๑.๔ เพราะเหตุใดหุทัยจึงกลับกรุงเทพฯ
- ๑.๕ หุทัยต้องเผชิญกับสิ่งใดบ้างในชนบท
- ๑.๖ ภรรยาที่ดีควรปฏิบัติต่อสามีอย่างไร
- ๑.๗ อะไรเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งในชีวิตสมรสของกานต์และหุทัย

๒. จงนำความรู้จากเรื่องที่อ่านมาตัดสินข้อความต่อไปนี้

"ยังอยู่เมืองไทยนานไป ลูกยุ่งกักกลางคืน แม่ลงวันตอมกลางวัน แวดล้อมไปควยกลิ่นไอต่างๆ เช่น กะปิ ปลาร้า กระเทียม น้ำปลา ซึ่งฝรั่งเห็นว่าเหม็นตามบ้านก็มีจึงจก ทุกแก้วนเป็นสัตว์เลื้อยคลานที่ฝรั่งเห็นว่าน่าเกลียดน่ากลัว มาไต่ยั่วเย้าออกเต็มไป ใจนั้นก็ยิ่งนึกว่าตัวถูกพามาทรมาณ และนึกคิดถึงบ้าน คิดถึงเมืองหนาว อากาศหนาว และอยากกลับบ้านไม่อยากจะอยู่อีกต่อไป ทางฝ่ายผู้ชายเมื่อใดก็นึกใหม่ๆ เห็นว่าเมียของตัวสวย นิสัยใจคอตลอดจนกิริยามารยาทผู้น่ารักไปหมด และเมื่ออยู่ด้วยกันที่เมืองนอก ไม่มีผู้อื่นจะมาเปรียบเทียบกับผู้อื่นหญิงฝรั่งด้วยกัน ครั้นพอกลับมาถึงเมืองไทย เห็นเมียตนมานั่งชาวโพล่งตัวโต ความนุษย์ธรรมคาอยู่ในหมู่มนุษย์ไทยก็จะต้องตกใจ"

(จากเรื่อง "สี่แผ่นดิน" ของ คึกฤทธิ์ ปราโมช)

ข้อความตอนนี้มีใจความอย่างไร เปรียบกับเหตุการณ์ในเรื่อง "เขาชื่อ กานต์" ได้อย่างไร

๓. ความคิดเห็นของผู้อ่าน

- ๓.๑ ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า "เมื่อความยากจนย่างเข้าประตู

ความรักยอมบินออกทางหน้าต่าง" เพราะเหตุใด

๓.๒ ในเรื่อง "เขาชื่อกานต์" มีข้อความตอนหนึ่งว่าความรักไม่สำคัญอะไรนัก สำหรับการแต่งงาน ความเข้าใจในหน้าที่ของคู่สมรสต่างหากสำคัญ นักเรียนเห็นด้วย กับข้อความนั้นหรือไม่ อย่างไร

๓.๓ จริงหรือไม่ที่กานต์คิดว่าผู้หญิงชอบความสุขสบายเป็นอันดับหนึ่ง จึงให้ เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของท่าน

๓.๔ สามีภรรยาที่ดีควรอดทนฝ่าฟันอุปสรรคด้วยกัน กานต์และหญิงควรจัดเป็น สามีภรรยาที่ดีหรือไม่

๓.๕ (ก) ถ้าท่านเป็นกานต์ท่านจะเขียนจดหมายขอร้องให้หญิงกลับชนบท หรือไม่ เพราะเหตุใด

(ข) ถ้าท่านเป็นหญิง ท่านจะกลับมาหากานต์หรือไม่แม้ว่าจะไม่ได้รับ จดหมายจากเขาเลย เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

แบบฝึกหัดที่ ๔

ระบบราชการและสภาพข้าราชการไทย

จงตอบคำถามข้างล่าง

๑. ความรู้สึกของข้าราชการที่มีต่อชาวบ้าน

๑.๑ เมื่อนักเรียนได้อ่านเรื่อง "เขาชื่อกานต์" แล้ว นักเรียนคิดว่าข้าราชการ มีความรู้สึกต่อชาวบ้านอย่างไร แยกตอบเป็นข้อๆ

๑.๒ เพราะเหตุใดชาวบ้านจึงต้องพินอบพิเทาต่อข้าราชการ

๑.๓ ตามความเห็นของนักเรียนของวาระระหว่างข้าราชการและชาวบ้าน เกิดขึ้นเพราะเหตุใด จะแก้ไขได้อย่างไรบ้าง

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการด้วยกัน

๒.๑ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่อง มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

๒.๒ การมีผู้บังคับบัญชาเช่นนายอำเภอในเรื่อง ก่อให้เกิดผลเช่นใดต่อผู้ใต้ บังคับบัญชาและต่อระบบราชการ

๓. เพราะเหตุใดระบบราชการของไทยจึงดำเนินไปอย่างเชื่องช้า นักเรียนคิดว่าควรแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร
๔. นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นเหตุให้ข้าราชการทุจริตต่อหน้าที่
๕. จงนำความรูจากเรื่องที่อ่านมาคัดลอกข้อความข้างล่างต่อไปนี้

"... คุณต้องศึกษาถึงนิสัยใจคอผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นถึงชั้นสูงสุด และพยายามทำตัวให้ท่านรู้จัก ให้ท่านเอ็นดูเรา เช่น หัวหน้ากองของผมท่านเป็นคนประเภทใจน้อย โกรธง่ายหายเร็ว ผมก็ไม่ขัดใจท่าน บางครั้งท่านสั่งงานผิด ถ้าผมคัดค้านท่านตอนนั้นท่านอาจจะคิดว่าเราอวดวิเศษหรือคิดทำลายท่าน ผมก็เฉยไว้ก่อน แล้วเข้าไปพบท่านทีหลัง หาวิธีพูดให้ท่านเชื่อมั่นผิด เมื่อท่านยอมว่าทำไม่ผิดไม่พูดเสียแต่แรก ผมก็อ้างว่าผมเพิ่งทราบเมื่อได้ฟังท่านทักท้วงนี้เอง โดยวิธีนี้ผู้ใหญ่ก็ยอมจะพอใจว่าเป็นความคิดของท่าน เท่ากับท่านเป็นคนฉลาด การยกย่องให้เกียรติผู้บังคับบัญชาก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะขาดเสียไม่ได้...."

การทำความรู้จักสนิทสนมกับคนในครอบครัวผู้บังคับบัญชาก็สำคัญมาก เพราะคนเหล่านั้นจะเป็นแรงหนุนสำคัญของเรา...."

(จากเรื่อง "กิเลสคน" ของ สิริวิมล)

เมื่อได้อ่านข้อความนี้ท่านคิดว่าเจ้าของความคิดในข้อความข้างต้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวละครใดในเรื่อง "เขาช็อกานต์" มากที่สุด จงเปรียบเทียบลักษณะนิสัยและความคิดของคนทั้งสอง

๖. ความคิดเห็นของผู้อ่าน

๖.๑ ในเรื่อง "เขาช็อกานต์" มีข้อความและบทสนทนาหลายตอนที่กล่าวว่าผู้จะรับราชการใดก็ต้องรู้จักเอาตัวรอดบ้าง รัฐบาลเป็นปึกแผ่นเป็นทางบาง นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อความดังกล่าว

๖.๒ ในเรื่อง "เขาช็อกานต์" ได้กล่าววาทะกับข้าราชการในต่างจังหวัดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมอ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ และนอกจากในต่างจังหวัดนักเรียนคิดว่าในเมืองหลวงมีความสัมพันธ์เช่นนี้หรือไม่ ยกตัวอย่างจากในเรื่องประกอบความคิดเห็นของนักเรียน

แบบฝึกหัดที่ ๕

อุดมคติและอุปสรรคในการทำงานของแพทย์

จงตอบคำถามข้างล่าง

๑. จงบอกถึงสาเหตุทั้งหมดที่ทำให้ท่านไม่สามารถประสบผลสำเร็จในการทำงาน
๒. สาเหตุใหญ่ที่สุดที่ท่านถูกลอบยิงคืออะไร
๓. จงนำความรู้จากเรื่องที่อ่านมาตัดสินข้อความข้างล่าง

"คุณอย่ามัวขวางโลก กินแต่อุดมคติอยู่เลย ลำพังคุณคนเดียวช่วยให้ประเทศชาติพ้นจากคำว่า "ค่อมพัฒนา" ไปไม่ได้หรอก..."

(จากเรื่อง "กิเลสคน" ของ สิริวิมล)

นักเรียนคิดว่าคำพูดดังกล่าวตรงกับความคิดของใครบ้างในเรื่อง "เขาชื่ออานต์" และ คุณ ในข้อความข้างต้นมีพฤติกรรมตรงกับตัวละครใดในเรื่อง อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

๔. ความคิดเห็นของผู้อ่าน

๔.๑ ในหนังสือเรื่อง "เขาชื่ออานต์" ได้มีข้อความแสดงว่าข้าราชการที่จบการศึกษาใหม่หลายคนปรารถนาจะทำตามอุดมคติ แต่ในที่สุดก็ทำไม่ได้ นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด

๔.๒ สังคมทั่วไปเชื่อว่าอาชีพแพทย์เป็นอาชีพที่สร้างควมร่ำรวยได้เร็ว และแพทย์ส่วนใหญ่มักเห็นแก่ตัวโดยเปิดคลินิกส่วนตัวรักษาคอนไขควยราคาแพง หรือไปทำงานต่างประเทศ ตามความเห็นของนักเรียนคิดว่าแพทย์ส่วนใหญ่เหล่านั้นทำถูกหรือไม่ เพราะเหตุใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบฝึกหัดที่ ๖

๑. ข้างล่างนี้มีคำวินิจฉัยอยู่ในหมวด ๑ และข้อความที่คัดมาจากนวนิยายอยู่ในหมวดที่ ๒ จงพิจารณาข้อความในหมวด ๒ และคำวินิจฉัยในหมวด ๑ ถ้าท่านเห็นว่าคำวินิจฉัยในข้อใดของหมวด ๑ เหมาะสมกับข้อความใดในหมวด ๒ โปรดเขียนตัวอักษรกำกับกับคำวินิจฉัยในที่ว่างข้างหน้าข้อความในหมวด ๒ (คำวินิจฉัยหนึ่งๆอาจตรงกับข้อความในหมวด ๒ ได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

ตัวอย่าง

หมวด ๑

หมวด ๒

ก. ความขาดแคลนทางวัตถุ

- ๑. _____ กานต์หัวเราะ หุหุทำให้เขาอารมณ์รื่นเรีงกว่าปกติ
- ๒. ก ขณะที่สองสามีภรรยากินข้าวยังไม่ทันเสร็จ ไฟฟ้าก็ดับลง "แล้วกัน" กานต์ว่าอย่างหัวเสีย "นั่งอยู่ตรงนี้ก่อนนะหุหุหุ ผมจะลองไปหาเทียนไข เผื่อจะมี"

หมวด ๑ คำวินิจฉัย

- ก. ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการด้วยกัน
- ข. ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับประชาชน
- ค. ความมีน้ำใจ
- ง. ความเป็นตัวของตัวเอง
- ฉ. การแสดงออกซึ่งความรัก
- จ. ความมีอารมณ์ขัน
- ช. การมองโลกในแง่ดี

หมวด ๒ ข้อความที่คัดมาจากนวนิยาย

หน้า ๒. ง ๑. หุหุหุอยู่ในชุดราตรีสีสวย หากไม่ใช่สีขาวของธรรมเนียมนิยมของเจ้าสาวทั่วไป มิใช่ที่มารดาจะทักทวง

หน้า ๔๐ ฉ ๒. เขาส่งหลอนที่หน้าห้องศัลย์ แล้วรีบกลับไปทำงานด้วยหัวใจเร่าร้อนพยายามจะไม่นึกถึงภาพของหลอนภายในห้องผ่าตัด การตัดไส้ติ่งในปัจจุบันนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย หนึ่งต่อจำนวนมากที่เคียวถึงจะเป็น

- หน้า ๓๗ ก ๓. อันตราย แต่กระนั้น เขาก็ภาวนาให้หลอนปลอดภัยจากอันตรายนั้น และบางทีเขาอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยเกินไปที่จะคิดเงิน เขาจึงบอกว่า "ไม่เป็นไรครับ นิดๆหน่อยๆ"... นายแพทย์คนนั้น ผิดไปกว่าที่หลอนเคยนึกไว้ เขาส่งเสียงเรียกเค็กรับใช้ประจำ คลินิก เมื่อรู้ว่าหลอนไม่มีรถส่วนตัวมาส่ง "ไปหารถให้คุณผู้หญิงกัน"
- หน้า ๖๔ ข ๔. งานอาหารของหลอนวางลงตรงหน้า ควยมีมือกระแทกกระทั้น ของคนเดินโต๊ะเสียบียง แต่हत्यกัก็ไปในทางที่วารถไฟมันกระเทือน
- หน้า ๑๓๐ จ, ฉ ๕. "ลูกมะเกลือใช้ไ้หลายอย่าง ทำสายเบ็ดก็ได้ แล้วยังใช้ถ่ายพยาธิ ไ้อีกควยคะ"
"แล้วตัวพยาธิออกไหม"
"ออกสิคะ แมว่าดีกว่ายาตำราหลวงเสียอีก"
हत्यออกขันไม้ไ้ หลอนตั้งใจว่าจะเล่าให้กานต์ฟังถึงตำรายาถ่ายพยาธิของแม่เชื้อ
- หน้า ๓ ง ๖. แล้วहत्यก็ไม่ฟังเสียงของผู้ใดทั้งนั้น หลอนลงมือทำตามความคิด มิใช่ที่เพื่อนฝูงจะตักเตือนว่าสีมวงนั้นเป็นสีของแม่มาย હત्यก็จะแยงว่านี่เป็นสีชมพูอมม่วง และเป็นสีอ่อนมากจะเรียกว่าสีมวงก็ไม้ไ้ และคอกรักสีมวงก็ยังเรียกว่าคอกรักไม้ไ้หรือ
- หน้า ๖๔ ช ๗. "แต่ที่นั่นคงสบายคะ" หลอนแก "อย่างน้อยเราก้ไม่ต้องนั่งรถติดกัน เป็นแถวยาวไปตามถนนอย่างในกรุงเทพฯ หมอเล่าให้ฟังว่าเราใช้เรือพายไปตามแม่น้ำ หนาน้ำที่นั่นน้ำท่วมคะ หมอเล่าว่าเราจะตกปลากันสนุกที่เดียว"
- หน้า ๒๓๔ ค ๘. "พอให้เรียนคุณหมอว่า บ้านนั้นเขาขายเรือไม่แพงคะ..."
"พอบอกว่า.. หมอจะไ้ลำน้ไปก่อนก็ไ้ ที่บ้านมีหลายลำคะ"

หน้า ๑๕ ง ๙. งานแต่งงานของเขาไม่มีฤกษ์ส่งตัว ทฤทัยบอกกับเขาว่า "ฉันอยาก
อยู่สนุกกับเพื่อนค่ะ ไหนๆก็เป็นงานของเรา"
ดังนั้น เขากับทฤทัยจึงกำหนดวันแต่งงานขึ้นมาเอง ในวันที่เขาจะต้อง
ออกไปต่างอำเภอนั้นเองเป็นฤกษ์แต่งงาน

หน้า ๓๓ ก ๑๐. นายอำเภอปราศเขามาต้อนรับ แต่ช่วยมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าใหญ่
เขาส่งมือให้หอม เหมือนกับการทักทายอย่างธรรมเนียมฝรั่ง

หน้า ๒๒๒ ฉ ๑๑. อย่าให้ตกมากนักก็แล้วกัน เขานึกในใจ เป็นห่วงสวนผักของภรรยา
มากกว่าสิ่งอื่นใด เขานึกเห็นภาพหลอนตั้งแต่เข้าโพกผ้าที่म्मเพื่อกัน
หวัค ลงไปสวนซึ่งเป็นเครื่องเพลิงของหลอน

หน้า ๓๔ จ ๑๒. ทฤทัยมองดูเสียบานอย่างขบขัน หลอนชี้ให้สามีดูและว่า "ถ้าลมพัด
แรงหรือมีพายุ ฉันไม่อยู่บนบ้านนะคะ"

หน้า ๔๑ ก ๑๓. "ไปเฮอะ ไม่ตองแอมตองซอนรอก ไปช่วยทานบุญบานบุญของมึงก็ยั้ง
ดี" นายมีบอกภรรยา

หน้า ๓๓๖ ข ๑๔. นายอำเภอกลับจากพักผ่อนในตอนกลางวัน ก้าวขึ้นมาบนอำเภอ
ทุกคนในที่นั้นพากันหลีกทางให้อย่างยำเกรง... นายอำเภอไม่สนใจ
กับผู้ใด ก้มศีรษะกับผู้ทำความเคารพ

หน้า ๓๔๐ ก ๑๕. "มันอวดดีหลายอย่าง นึกจะไปไหนก็ไป ไม่รู้จักเคารพเจ้านาย"

๒. จงเขียนเครื่องหมาย ในช่องว่างหน้าข้อความที่ท่านเห็นว่ามี ความหมายตรงกัน
กับถ้อยคำข้างหน้า (ข้อหนึ่งๆอาจมีความหมายตรงกันได้หลายข้อความ)

ตัวอย่าง ๐) สภาพความเป็นอยู่ในชนบท

☒	มีความขาดแคลนทางวัตถุ
☒	มีความล่าช้าทางการศึกษา
☐	มีการรักษากฎหมายอย่างเข้มงวด
☐	มีความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบาย

๑. ความมีมนุษยธรรม
- การที่หมอกานต์ไม่ยอมทำแท้งให้เชื้อ
 - การที่หมอกานต์รับจะเลี้ยงลูกของเชื้อ
 - การที่โทมรพยายามจะแยกเหตุภัยมาจากหมอกานต์ เพราะคิดว่าหมอกานต์ให้ความสุขแก่เหตุภัยไม่พอ
 - การที่เหตุภัยวิ่งไปตามหมอกานต์ให้มาช่วยคนที่ถูกงูกัด
๒. ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของชาวชนบท
- เป็นคนไม่มีมารยาท ชอบถือวิสาสะ
 - เป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - เป็นคนโง่เง่าพุดจาไม่รู้เรื่อง
 - เป็นคนมีความเฉลียวฉลาด คอสูกับชีวิตตลอดเวลา
๓. ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของชาวกรุง
- เป็นคนที่ชอบความหรูหรา ฟุ้งเฟ้อ และฟุ่มเฟือย
 - เป็นคนที่มีความจริงจัง น่าคบ
 - เป็นคนที่ได้รับการศึกษาอบรมมาดี
 - เป็นคนที่ไม่อคั่น บอบชางต่อชีวิต
๔. การกระทำตามอุดมคติ
- การที่เหตุภัยตัดสินใจแต่งงานกับหมอกานต์
 - การที่หมอกานต์เลือกไปทำงานในชนบท
 - การที่หมอกานต์โกรธเมื่อนายอำเภอให้ลูกมาขอสามี
 - การที่แม่ของเหตุภัยพยายามกีดกันโทมรออกไปจากชีวิตสมรสของหมอกานต์และเหตุภัย
๕. การทุจริตฉ้อโกง
- การที่ข้าราชการ เบิกเงินหลวงซื้อของใช้ส่วนตัว
 - การที่หมอกานต์และคำเก็งไปต้มสุราร้านนายยัง

- การที่นายยังวิ่งเต้นให้นายอำเภอช่วย ในการ
 ขออนุญาตจับปลา
 การที่ข้าราชการรับของกำนัลจากพ่อค้าและ
 ชาวยาน
๖. ความเชื่อของคนทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพแพทย์

 เป็นอาชีพที่มีเกียรติยศนับถือ

 เป็นอาชีพที่สร้างควมร่ำรวยได้ง่ายและ
 รวดเร็ว

 เป็นอาชีพที่ต้องเสียสละอย่างสูง

 เป็นอาชีพของคนงกเงินและเห็นแก่ตัว
๗. ค่านิยมเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของคนทั่วไป

 คนรวยคือคนที่ได้รับการยกย่องจากสังคม

 คนที่มีเงินจากการคดโกงเป็นคนที่สังคมดูถูก

 คนจนคือคนที่น่ารังเกียจ ไม่ควรยกย่อง

 คนจนคือคนที่ซื่อสัตย์นับถือ
๘. ค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพข้าราชการ

 เป็นอาชีพที่ยากจนไม่น่านับถือ

 เป็นอาชีพที่มีเกียรติ

 เป็นอาชีพที่มีความมั่นคง

 เป็นอาชีพที่มีอิสระ
๙. ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง

 การเลือกคู่ครองควรคำนึงถึงฐานะทาง
 เศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

 การเลือกคู่ควรคำนึงถึงความรักเป็นใหญ่

 การเลือกคู่ควรคำนึงถึงความรักที่ตรงกัน

 เป็นสำคัญ

 การเลือกคู่ควรคำนึงถึงความรักและความ
 เข้าใจกัน
๑๐. สภาพข้าราชการในชนบท

 ข้าราชการและพ่อค้ามีความเป็นอันหนึ่งอัน
 เดียวกัน

- ✓ ข้าราชการส่วนใหญ่ถูกประชาชน
- ข้าราชการส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบ
- ในหน้าที่ของตน
- ผู้บังคับบัญชาควรวางตัวเป็นนายที่เข้มงวดต่อลูกน้อง

๓. จงนำเอาตัวอักษรหน้าข้อความในหมวด ข. มาใส่ในช่องว่างหน้าข้อความในหมวด ก. ที่มีความหมายสอดคล้องกัน

หมวด ก

ก ๑. "เจกอย่างไยยังมีนัยรูทลบเป็นปีก
 ภูวการจะอย่างไรมันถึงจะอยู่ได้อย่าง
 สงบสุข.... (หน้า ๓๗๒)

ก ๒. "มีเงินเสียอย่าง อะไรก็ตีไปเสีย
 ทั้งนั้น จริงใหม่ครบคุณอา" โคมรวาขณะที่
 เดินตามเขาห้องอาหาร (หน้า ๔๔๐)

ก ๓. กานตั้นง เขาจอนคนันตากรรยา
 อยุครหนึ่ง เขาอยากกรันกว่าเบื่องหลังควง
 หนาและควงตาอังกดงามนั้น จะมีความลับ
 ลมคมในอันใดซุกซ่อนอยูบางหรือไม่ (หน้า
 ๔๗๔)

ก ๔. "ผมมันไอมนุษย์คนหนึ่งที่ยังตักกิเลส
 ไม่ได้ บางทีก็อยากจะทำอย่างทีหลุขัยขอ
 ร้องเหมือนกัน ทั้งร้านซุคริคคนไซแพงๆ
 แลวกักจะลิมตาอาปากใด แต่ผมทำไม่ได้
 ทำไม่ได้มันอายตัวเอง... (หน้า ๔๕๕)

หมวด ข

ก. แม่นมีตัวใหญ่เพียง ฎษา
 สูงเจ็ดลำตาลสา มารดแท้
 พงศ์พันธ์เฝ้าจันทร์รา สรีเยศ กิติ
 ครันว่าไรทรัพย์สินแล ทิวหลาฤาเห็น

ข. นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
 สถิตหัวแต่ชาติ ประคัมไว้ในโลกา

ค. รู่อะไรไม่สู่วิชา รู่รักษาตัวรอดเป็น
 -ยอดดี

ง. มหาสมุทรสุคติกลน คณนา
 สายคิงหิงทอคมา หยั่งไค
 เขาสูงอาจวิควา กำหนด
 จิตมนุษย์นี้ไซร ยากแท้หยั่งถึง

จ. แมมีเนตรพางเพียง พันจัก ษุเฮย
 มีวชิราหลัก เลิศลน
 บัญญาถึงยศศักดิ์ ลือทัว ภพนา
 รู่เท่าใดฤาพน พายแพคความตาย

...๕. "หมอกานต์ใจคะ เขาชื่อหมอกานต์
เรารักเขามาก แต่เขาก็ต้องตาย" คนเรื่อ
บอกเสียงสั้นแกมสะอื้น น้ำตาไหลลงมาไม่
หยุดยั้ง (หน้า ๕๐๒)

จ. นกน้อยขนน้อยแต่	พอตัว
รังแดงจูเมียตัว	อยู่ได้
มักใหญ่ดมคนหัว	ไฟเผา
ท่าแต่พอตัวไซร้	อย่าให้คนหยัน
ข. ใจบุญบุญนัก	เร็วทำ
ใจบาปทำบาปกรรม	ง่ายแท้
ใจบุญกอบาปลำ	บากยาก จิตนา
ใจบาปทำบุญแล	ยิ่งนั้นแสนทวี

๔. จงอธิบายความหมายของข้อความที่คัดมาจากนวนิยายข้างล่างนี้ ตามความคิด
และความเข้าใจของท่านแต่เพียงสั้นๆ

ตัวอย่าง "เมื่อเสมียนเข้ามาพร้อมด้วยกระดาษปึกใหญ่ในมือ นายอำเภอเซ็นชื่อ
โดยไม่อ่านข้อความอย่างเคย"

- นายอำเภอปฏิบัติหน้าที่อย่างหะหลวม ไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน

๑. "แต่ก็เพียงคืนนี้คืนเดียวเท่านั้นหรอก เขาปลอบตัวเอง รู้สึกตื่นตันเกินกว่าจะกิน
อาหารเหล่านั้นลง เขาคิดอะไรหลายอย่าง คิดถึงสังคมเพียงหยิบมือหนึ่งของเมือง
ไทยที่จะต้องวางมาดเข้าใส่กัน แม้แต่เขาเองก็ยังคงพลอยกระโจนลงไปในกระแสด
สังคมเพียงหยิบมือหนึ่งนั่นด้วย แม้ว่าจะไม่มีเงินทองที่จะทำโกหกทรูทรา ก็ยังต้องไป
หยิบยืมเขามา เพื่อรักษาหน้าของตัวเอง" (หน้า ๑๓)

- การยึดถือค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในสังคม ได้แก่ความนิยมการเป็นอยู่ที่ทรูทรา ฟูมเฟื้อย
โดยไม่คำนึงถึงฐานะของตน

๒. "หมอกานต์เป็นหมอกคนเดียวที่คอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากภาวะเดือดร้อน
จากโรคภัยไข้เจ็บต่อจำนวนคนที่ซึ่งไม่รู้วามมากมายเท่าใด กานต์จะทำงานไหวหรือ
หรือจะมีประโยชน์อะไรที่จะทำ มันเหมือนกับโยนเข็มเล่มหนึ่งลงไปในน้ำ แม้ถ้า
ยอมไม่กระเทือน หลอนอยากจะพูดให้เขาเปลี่ยนความตั้งใจเสีย" (หน้า ๑๕๖)

- ความรับผิดชอบต่อสังคมของคนเพียงคนเดียว ไม่อาจช่วยให้สังคมเปลี่ยนแปลง
ในทางที่ดีขึ้นได้

๓. "เขายืนคอย นายอำเภอยังไม่ได้ออกเรื่องแบบข้าราชการแม้จะเป็นเวลากำมิดแล้ว เขาแคงตัวแม่กกกล่าวคือ สวมเสื้อเครื่องแบบ มีเข็มดกยคบนขาพร้อม แต่ปล่อยชายเสื้อ สวมทับกางเกงขั้วในหลวมๆ เขาอยากให้เห็นคิดเครื่องแบบข้าราชการมาเห็นผลงานที่เกิดจากมันสมองของเขาเหลือเกิน..." (หน้า ๒๑๕)

- การแต่งเครื่องแบบที่ไม่เรียบร้อยและไม่ถูกต้องพิเศษอาจก่อให้เกิดความขบขันแก่ผู้พบเห็น

๔. "ข้าราชการบางรุ่นอยู่กับนวนิยายสนุกถึงใจในหน้าหนังสือพิมพ์ จนเพลินใญ่มาคิดตอ้งคยจนกว่าจะจบบท แล้วก็ทำธุระให้ควยสีหน้าอันบ่งถึงความไม่พอใจอย่างยิ่งที่ถูกรบกวน" (หน้า ๓๓๒)

- ข้าราชการไทยส่วนหนึ่งละเลยหน้าที่

๕. "ห้องทำงานของนายอำเภอ ผู้ป็นใหญ่ที่สุดในสถานที่ราชการแห่งนั้น มิได้ปะปนอยู่กับโต๊ะเสมียนอื่นๆ มีห้องของตนเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ" (หน้า ๓๓๒)

-- แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยก ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม

๖. "ทำราชการมันก็ควรรู้หลบเป็นปีก หลีกเป็นหาง ลอนเข้าไว้เป็นที่ ยกมือไหว้มันกะไปเด็กแล้วดีเอง ใครแข็งอยู่ไม่ไค้ทรอก เจ้านายว่าจะไรขอรับไว้ก่อนเป็นที่ที่สุด" (หน้า ๓๕๕)

- คนที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพราชการควรต้องรู้จักโอนอ่อนผ่อนตาม

๗. "เขาพูดว่าตัวเอง ทั้งที่แข็งจะรู้จักกันโนคนนี้เอง ความเป็นกันเองนั้นเกิดขึ้นง่าย หากว่าจะไค้ประโยชน์จากกันและกัน" (หน้า ๓๖๓)

- คนที่ตองการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้รู้จักกัน มักสร้างความสัมพันธ์สนมกับผู้ที่ตนต้องการหาผลประโยชน์นั้นไค้อย่างรวดเร็ว

๘. "โอพวกชาวบ้านจับไค้วาไซเคาถวง มันเคยจวงเจามือชะ"

"แจงคำรวจเรอะเปลา"

"แจงให้โจริ แจงริไมแจงก็ไม่มีใครสนใจทรอก โอคำบลนั้นนะมันตายกันเป็นมือ" (หน้า ๓๓๘)

- ในที่บางแห่งกฎหมายเข้าไม่ถึง เพราะผู้รักษากฎหมายและคนที่อาศัยอยู่ในที่นั้นๆ ไม่สนใจและไม่เคารพกฎหมาย

๕. "การจัดการแล้ว แต่จะไหวคเร็วคงใจเป็นไปไม่ได้ เพราะราชการนั้นคุณโตมรไม่ทราบหรือว่าเรื่องกองดำเนินการไปเป็นขั้นๆตามระเบียบที่วางไว้แล้ว" (หน้า ๔๔๑)

- ระบบราชการของไทยเป็นระบบที่ซ้ำซ้อน ทำให้ล่าช้าในการปฏิบัติงาน

๑๐. "...ทำยังกับลูกสาวเป็นนางสาวจักรวาลไปได้ จะให้ผมรับไปเลี้ยง มีอย่างหรือคุณ...อนาคตของผมนักมี ผมจะมีเมียเป็นคนใจใคยังใจ..." (หน้า ๔๖๗)

- คำนิยมในการเลือกคู่ครองของผู้พล คือ ความเท่าเทียมกันทางฐานะสังคม

๕. ในแบบฝึกหัดข้อ ๑-๔ ให้นักเรียนสังเกตดูว่ามีการใช้ภาษาตอนใดบ้างที่ไม่ประณีตหรือใช้สำนวนภาษาต่างประเทศ

- หดทัยอยู่ในชุกราววีลีลวย (สำนวนต่างประเทศ)

- เขาสงหลอนที่หน้าห้องศัลย์ (ใช้ภาษาปากปะปนกับภาษาแบบแผน)

- โปกผ่าที่ผมเพื่อกันหวัด (คำกริยา "โปก" ใช้กับสัตว์ระฮอยู่แล้ว)

- นายอำเภอไม่สนใจกับผู้ใด ก้มศีรษะกับผู้ทำความเคารพ (ข้อความขัดแย้งกัน)

- นายอำเภอยังไม่ไคถอคเสื้อแบบข้าราชการ...มีซึกบอภยศบนบพรอม

(ยคไม่มีสำหรับพลเรือน มีแต่สำหรับทหาร)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใครจะแพงที่สุด หลอนเห็นว่าเป็น
ความโง่มากกว่า" (หน้า ๑๑)

จากทัศนะของหลุยส์แสดงว่าเธอ
เป็นคนมีนิสัยอย่างไร

- ก. โง่โลก
- ข. รักสวยรักงาม
- ค. ไม่ฟุ้งเฟ้อ

ง. มีความคิด

๔) "เขาไม่สงสัยหรือว่าลูกไม่บริสุทธิ์
ชุดเจ้าสาวที่เป็นสีนี้เขาไม่ใช่กันหรือ
โดยเฉพาะชุดฝรั่งอย่างของลูก"

"คนที่แต่งสีขาวในวันงานนะบริสุทธิ์

ทุกคนหรือคะ" (หน้า ๒)

ขอความที่ขีดเส้นใต้หมายความว่า
อย่างไร

ก. ความดีหรือความบริสุทธิ์ของคน
วัดได้จากเครื่องแต่งกาย

ข. ความดีหรือความบริสุทธิ์ของคน
ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าเครื่อง
แต่งกาย

ค. ชุดแต่งงานสีขาวเหมาะกับเจ้า
สาวที่บริสุทธิ์เท่านั้น

ง. เจ้าสาวที่บริสุทธิ์ไม่จำเป็นต้อง
ใช้ชุดสีขาวทุกคน

๕) "เขาหน้าชา เพราะถือว่าแหวนหมั้น

เป็นเพียงพิธี ใครเขาจะสามารถตี
ราคาความรักของเขาให้เป็นเงิน

หรือเป็นน้ำเพชรก็กะรัต" (หน้า ๑๑)
ขอความนี้แสดงให้เห็นทัศนคติของเขา

อย่างไร

ก. ความรักที่แท้จริงประกอบด้วยจิตใจ
และวัตถุ

ข. ความรักที่แท้จริงขึ้นอยู่กับขนาดของ
แหวนหรือจำนวนเงิน

ค. แหวนหมั้นเป็นเพียงเครื่องหมาย
ของความรักที่แท้จริง

ง. ความรักที่แท้จริงไม่สามารถจะ
ประเมินออกมาเป็นราคาได้

๖. "มารดาของหลุยส์เป็นคนรุ่นเก่า
ประเพณีสั่งสมกันมาหลายชั่วคนยังฝังอยู่
ในความคิดว่าการแต่งงานคือการผูกพัน
ชีวิตคู่อย่างไม่อาจถายถอนจากกันได้ จน
กว่าใครจะตายจากใครไปข้างหนึ่งนั่นแล้ว"

(หน้า ๔๐๐)

ท่านคิดว่าผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็น
อย่างไรเกี่ยวกับชีวิตสมรส

ก. คนรุ่นเก่าไม่มีการหย่าร้างกันเลย

ข. ประเพณีไทยไม่นิยมการหย่าร้าง

ค. คนรุ่นเก่าถือว่าการตายจากกันคือ
การหย่าร้างกันอย่างหนึ่ง

ง. การหย่าร้างเป็นเรื่องธรรมดา
ของชีวิตสมรสในปัจจุบัน

๗) "ความรักไม่สำคัญอะไรนักสำหรับชีวิต การแต่งงาน ความเข้าใจในหน้าที่ของกัน และกันต่างหากที่สำคัญ แต่ในวันนี้ เขาถามตัวเองตลอดเวลาวาเหตุที่ยรักเขาหรือเปล่า" (หน้า ๓๕๒)

ข้อความนี้คือความใดตรงกับข้อใดมากที่สุด

- ก. ชีวิตแต่งงานที่มีความสุขนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจในหน้าที่ของกันและกัน
- ข. ชีวิตแต่งงานที่มีความสุขไม่จำเป็นต้องมีความรักเป็นองค์ประกอบ
- ค. ความรักเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตการแต่งงาน

๘) ความรักแม้ไม่ใช่เรื่องสำคัญที่สุด แต่ก็นับว่าสำคัญในชีวิตแต่งงาน

๘. "ขณะที่คนกรุงเพท้าวัดความร่ำรวยกันด้วยรถคิดแอร์ หรือที่ดิน แต่ที่นั่นยังวัดกันด้วยเพชรและทอง" (หน้า ๓๕๔) ข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงเครื่องหมายวัดฐานะของคนกรุงเพท้าวและคนชนบทอย่างไร

- ก. คนกรุงเพท้าวมีค่านิยมไปในทางวัตถุ คนชนบทไม่ถือค่านิยมที่เกี่ยวกับวัตถุ
- ข. คนกรุงเพท้าวและคนชนบทมีค่านิยมเหมือนกันคือยึดถือวัตถุ
- ค. คนกรุงเพท้าวและคนชนบทมีความ

เห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับสิ่งที่แสดง... ความร่ำรวย

๙) คนกรุงเพท้าวและคนชนบทมีความเห็นตรงกันในการวัดฐานะด้วยวัตถุ

๑๐) "มีธุระอะไรกับอาหรือเปล่า" หมอภักดีถาม

"ครับ ผมก็อยากจะไปพบอยู่เหมือนกัน แต่ที่บ้านคุณอาณะคนพลุกพล่าน ผมเลยเชิญ.."

"โอ๊ะ ไม่เป็นไร อามาได้ มาได้"

ทำไมจะไม่ได้เล่า โทมรนึกในใจ บริษัทที่นายคนนี้เป็นหุ้นส่วนใหญ่ เป็นหน้าธนาคารของเขาเท่าไร ไคะหรือไม่ไคก็ต่อมววันยังคำ" (หน้า ๓๕๑)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นนิสัยของตัวละครอย่างไร

ก. โทมรมีนิสัยเอาแต่ใจตัว

๑๑) โทมรเป็นคนทะนงในอำนาจเงินของตัว

ค. หมอภักดีเป็นผู้ใหญ่ที่ใจดี ไม่ถือตัว

ง. หมอภักดีมีนิสัยเกรงใจคน

๑๐) "ไปเฮอะ ไม่ต้องแอบต้องซ่อน รอก ไปช่วยทาธุบ้านลุงของมั่งก็ยั้งดี" นายมีบอกภรรยา (หน้า ๔๑)

ท่านคิดว่าผู้พูดเป็นคนมีนิสัยอย่างไร

- ก. เปิดเผย
- ข. ซางประจบ

ค. มีสัมมาคารวะ
จึงมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ

๑๑) "จะเอาเงินเดือนชั๊กเท่าไร ถ้ามาช่วยฉันทำกับข้าว หุงข้าว ชั๊กน้ำ และดูบ้านบ้าง แมชั๊กคงจะรืดยาไม่เป็นหรอกใช่ไหม " หลุ่ยถาม

"จะให้เงินเดือนเงินคาว อฉันไม่รับหรอกคะ" แมชั๊กว่า หลอนล้างปลาอย่างว่องไว "ช่วยๆกันเท่านั้นเอง" (หน้า ๑๒๕)

คำพูดตอนนี้สะท้อนให้เห็นนิสัยของคนชนบทอย่างไร

- ก. เป็นคนซื่อตรง
- ข. เป็นคนไม่คิดถึงอนาคต
- ค. เป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ง. เป็นคนโง่เขลาเบาปัญญา

๑๒) "หลุ่ยมองหาไม้ซีกเพื่อจะติดไฟหุงข้าว อยู่ในกรุงที่บ้านคุณแม่ไซเตาแก๊สซึ่งสะดวกสบาย หลุ่ยยังไม่รู้อยู่เลยว่าจะติดไฟด้วยตนเองสำเร็จหรือไม่" (หน้า ๕๐)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นสภาพชีวิตคนชนบทอย่างไร

- ก. คนกรุงมีฝีมือในการครัวไม่เท่าคนชนบท
- ค. คนชนบทไม่ชอบความสะดวกสบาย
- ง. คนชนบทมีความสามารถมากกว่าคนกรุง

๑๓) "ขณะที่สองสามีภรรยากินข้าวยังไม่ทันเสร็จ ไฟฟ้าก็ดับลง

"แล้วกัน" กานท้าวอย่างหัวเสีย "นั่งอยู่ตรงนี้ก็จนนะ หลุ่ย ฝมจะลงไปหาเทียนไขเผื่อจะมี" หลุ่ยถอนใจโพล่ "นี่เองคือชีวิตคนบ้านนอก! (หน้า ๕๗)

ท่านคิดว่าชีวิตคนบ้านนอกตามความรู้สึกของหลุ่ยเป็นอย่างไร

- ก. ความขาดแคลนด้านวัตถุทำให้คนในชนบทต้องอดทน
- ข. ความขาดแคลนด้านวัตถุทำให้คนไม่มีความสุข
- ค. ความขาดแคลนด้านวัตถุทำให้คนรักธรรมชาติ
- ง. ความขาดแคลนด้านวัตถุทำให้เป็นอุปสรรคในชีวิตสมรส

๑๔) "ท่านนายอำเภอแต่งตั้งข้าราชการครบเครื่อง ขนบปากซัดยศเหลืออร่ามและใหม่เอี่ยม มันใหญ่จนชมชาวบ้านที่มาติดต๋อราชการให้รู้สึกวานักกับแกมันคนละชั้น" (หน้า ๓๓๖)

ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นความคิดของผู้เขียนอย่างไร

- ก. เครื่องแบบเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน
- ข. เครื่องแบบเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นของสังคม

ค. เครื่องแบบ เป็นสิ่ง^{ที่}ช่วย^{ให้}เพิ่ม^{เติม}ความ
สง่างาม^{ให้}แก่^{ผู้}สวม^{ใส่}

ง. เครื่องแบบ เป็นสิ่ง^{ที่}แสดง^{ถึง}ยศศักดิ์^{ที่}
และอำนาจ^{ใน}หน้าที่การงาน

๑๕) "นายอำเภอ^{ก็}เกือบ^{จะ}จาก^{ชีวิต}นอน^{ใน}ตอน
กลางวัน ก้าว^{ขึ้น}มา^{บน}อำเภอ^{ทุกคน}ใน^{ที่}
นั้นพากัน^{หัน}หลัง^{ทาง}ใจ^{อย่าง}ยำเกรง.. นาย
อำเภอ^{ไม่}สนใจ^{กับ}ผู้ใด^{ก็}มึน^{ศีรษะ}กับ^{ผู้}ทำ
ความ^{เคารพ}" (หน้า ๓๓๖)

เมื่ออ่าน^{ข้อความ}นี้^{แล้ว}ท่าน^{มี}ความ^{คิด}
อย่างไร

- ก. ความยิ่งใหญ่^{ของ}นายอำเภอ
- ข. ชาวบ้าน^{ใน}ชนบท^{ไม่}รู้จัก^{มารยาท}
ที่ถูกต้อง
- ค. ความสัมพันธ์^{ที่}ดี^{ระหว่าง}ข้าราชการ^{กับ}
ประชาชน

ง. การแสดงอำนาจ^{ของ}ข้าราชการ^{ต่อ}
ประชาชน

๑๖) "เสียง^{ต่างๆ}เจี๊ยบ^{ลง}ราวกับ^{ปัด}ดิถี^{ถึง}
เมื่อ^{บึง}คา^{ของ}นายอำเภอ^{เปิด}ออก^{แล้ว}
นายอำเภอ^{กับ}คน^{ของ}นายอำเภอ^{ก็}เดิน
ตาม^{กัน}ออกมา^{ทุกคน}ก็^{หัน}หลัง^{กับ}โต๊ะ
พยายาม^{สนใจ}กับ^{สิ่ง}ที่อยู่^{ตรง}หน้า^{เพื่อ}จะ
ได้^{เป็น}คน^{ขยัน}เข้า^{การ}เอางาน^{ที่}สุด^{ใน}
สายตา^{นายอำเภอ}" (หน้า ๓๕๖)

ท่าน^{คิด}ว่า^{ข้าราชการ}ส่วน^{หนึ่ง}มี^{สภาพ}
อย่างไร

- ก. การใช้อำนาจ^{ของ}ผู้บังคับบัญชา
- ข. การเคารพยำเกรง^{ของ}ผู้บังคับบัญชา
- ค. การขาดความตั้งใจ^{ที่}แท้จริง^{ใน}
การทำงาน
- ง. การประจบประแจง^{ของ}ผู้ใต้
บังคับบัญชา

๑๗) "พวกชาวบ้าน^{ไม่}คอย^{รู้จัก}วัน^{ที่}ตาม
ปฏิทิน^{ตาม}สากลนิยม^{แต่}จะ^{พูด}ว่า
เพ็ญ^{นั้น}แรม^{นี้}เท่านั้น.... มา^{แจ้ง}เกิด
เอา^{จน}เวลา^{ล่วง}เลย^{มา}แล้ว^{นาน}โซ^{และ}
จะ^{งุน}งเมื่อ^{โค่น}ค่า^{ปรับ} ยิง^{ไกล}อำเภอ
ออกไป^{เท่า}ไร^{ความ}รอบ^{รู้}ใน^{เรื่อง}เหล่านี้
ก็^{น้อย}ลงไป^{เท่านั้น} เขา^{ไม่}รู้^{เหตุผล}ว่า
ทำไม^{จึง}ต้อง^{แจ้ง}เกิด^{แจ้ง}ตาย^{ต้องมี}ทะเบียน
ไว้^{ทะเบียน}ควาย^{ทำไม}ต้อง^{เสีย}ค่า
ที่ดิน^{ใน}ครอบ^{ครอง} ทำไม^{ต้อง}ส่ง^{ลูก}เข้า
โรงเรียน^{แทน}ที่จะ^{ได้}ใช้^{แรงงาน}ไป^{ทำ}นา
ไ้มาก^{ขึ้น}" (หน้า ๓๓๘)

เพราะเหตุ^{ที่}ชาวบ้าน^{จึง}ขาด^{ความ}รู้
ควาย^{เขา}ใจ^{ถึง}กล่าว

- ก. เพราะเป็นคนโง่
- ข. เพราะเป็นคนขาดการศึกษา
- ค. เพราะเป็นคนขาดเหตุผล
- ง. เพราะเป็นคนเห็นแก่ตัว

๑๘) "ชาวบ้าน^{บาง}ก็^{แจ้ง}เกิด^{แจ้ง}ตาย
ใบ^{หน้า}ที่^{ชื่อ}แสน^{ชื่อนั้น}เขอลง^{อีก}เมื่อ^{ตอบ}
คำถาม^{ไม่}ถูก^{งง}งั้น^{เมื่อ}โค่น^{ราคา}ข้าง

๒) ให้อ่านาจนหน้าที่แสงผลประโยชน์ ส่วนตัว

- ค. มีนิสัยขูดขากชาวบ้าน
- ง. เป็นนักจิตวิทยาชั้นดี

๒๓) "ผมให้ลูกมาขอสาส์นหมอ" นายอำเภอว่าขึ้น

"ผมให้ไปแล้ว" กานต์ตอบ

"ผมต้องการมากๆ ปีนี้เงินงบประมาณของสถานีอนามัยตั้งมากมายไม่ใช่หรือ กะให้ออกสาส์นแล้วจะหวงไว้ทำไม" (หน้า ๒๕๓) ท่านมีความรู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านบทสนทนา

- ก. หมอ กานต์ เป็นคนทวงของ
- ข. หมอ กานต์ เป็นคนไม่มีน้ำใจ
- ค. นายอำเภอ เป็นคนรู้จักผ่อนผันผ่อนยาว

๓) นายอำเภอ เป็นคนมีก๊วย

๒๔) ข้อความในข้อ ๒๐, ๒๒ และ ๒๓ พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าอย่างไร

- ก) ความไม่รับผิดชอบสังคมของเจ้าหน้าที่ปกครอง
- ข. ความโง่เขลาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
- ค. ความโหดร้ายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
- ง. ความเหอศของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

๒๔) "สมัยนี้จับผู้มั่วสุมหาได้เมื่อไรละ"

เขาหากินไกลๆ คำบดไกลๆออกไปนะ เขามีคนคอยคุ้มหัวอยู่หรือก ก็ไม่คุ้มม จะมอง...เอางายๆ ตรงไปตรงมานะ ไม่ไหวหรือ" (หน้า ๓๗๐)

ท่านคิดว่าข้อความนี้มีความหมายตรงกับสำนวนในข้อใดมากที่สุด

- ก. รุหลุมเป็นปีกรุหลุมเป็นหาง
- ข. รุรักษาคั้วรอดเป็นยอดดี
- ค. มะกอกสามตะกร้าป่าไม่ถูก

๓) น้ำเซียวอย่าขวางเรือ

๒๖) "เรื่องที่ว่าไปถึงไหนแล้วครับ คำเนนการไปอย่างไรแล้วไม่ทราบ ผมเกรงว่าระบบราชการจะทำให้หาเงินเสียการ"

"อาจจัดการแล้ว แต่จะให้รวดเร็ว คังใจเป็นไปไม่ได้ เพราะราชการนั้น คุณโตมรไม่ทราบหรือกว่าเรื่องต้อง คำเนนการไปเป็นขั้นๆตามระเบียบที่วางไว้แล้ว"

"เพราะจะโคบายรรจุคนเข้าทำงาน มากๆ แบ่งความรับผิดชอบกันคนละเล็ก ละน้อย ไซ้ใหม่ครับ" (หน้า ๔๔๑)

ท่านคิดว่าเป็นเพราะเหตุใดระบบราชการของไทยจึงล่าช้า

- ก) เพราะมีระบบการทำงานที่ซ้ำซ้อน
- ข. เพราะมีการดำเนินงานช้า

สรุป

ในการตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสอนนั้น ครูต้องเข้าใจว่า นักเรียนทุกคนไม่สามารถจะบรรลุได้เต็มที่ เป็นหน้าที่ของครูที่จะคาดหมายว่า นักเรียนของตนควรบรรลุวัตถุประสงค์ได้เพียงไร โดยการสังเกตและทดสอบ พื้นความรู้ด้านการอ่านของนักเรียนจึงได้เสนอแนะให้ทำในชั่วโมงแรก ผู้วิจัย ได้รวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนระดับปานกลางที่ได้จากการอ่าน (คู่มือที่ ๕) ซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการคาดหมายความสามารถในการอ่านของ นักเรียนได้ใกล้เคียงกับความจริงที่สุด การสร้างบทเรียนนี้หวังว่าจะเป็น การนำทางไปสู่บทเรียนอื่นๆซึ่งควรปรับปรุงให้ดีกว่าบทเรียนนี้

นอกจากนั้น เพื่อให้ครูและนักเรียนได้เข้าถึงมโนทัศน์และหลักเกณฑ์ เชิงสังคมและรวดเร็วขึ้น จึงควรมีพื้นฐานความรู้เชิงสังคมในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของ "เขาชื่อ กานต์" บาง ตามความเหมาะสมกับระดับของนักเรียนที่จะสอน (คู่มือที่ ๒ และภาคผนวก)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย